

PHISHING
YOUTUBER
BOT
HROZBY

I Krátky
terminologický
slovník

DOXING
NARATÍV
MÉM

Predslov

Vážené kolegyně, kolegovia,

pri príležitosti 10. výročia vzniku Národného bezpečnostného analytického centra (NBAC) sme vypracovali druhé vydanie krátkeho terminologického slovníka pre oblasť hybridných hrozieb.

V tomto vydaní slovníka sme aktualizovali definície niektorých pojmov a zároveň sme ho doplnili o nové pojmy, s ktorými sme sa stretli v aplikačnej praxi. Pri revízii pojmov sme spolupracovali aj so zástupkyňou slovenského odboru Generálneho riaditeľstva Európskej komisie pre preklad a Jazykovedným ústavom Ľudovíta Štúra Slovenskej akadémie vied.

Terminologický slovník sumarizuje aktuálne definície odborných termínov používané v oblasti boja proti hybridným hrozbám. Jeho cieľ ostáva nezmenený – ustáliť odbornú terminológiu v podmienkach Slovenskej republiky a poskytnúť unifikovaný výklad jednotlivých termínov.

Slovník je určený najmä pre potreby príslušníkov a zamestnancov štátnej a verejnej správy, ktorí sa problematike hybridných hrozieb venujú v rámci plnenia služobných alebo pracovných povinností. Po skúsenostiach s prvým vydaním slovníka veríme, že tento krátky terminologický slovník pre oblasť hybridných hrozieb si nájde svoje využitie aj v mimovládnom sektore, najmä v odbornej verejnosti a na stredných a vysokých školách. V neposlednom rade je v elektronickej podobe k dispozícii pre širokú laickú verejnosť prostredníctvom webového sídla Slovenskej informačnej služby (SIS).

Našou ambíciou je týmto spôsobom prispieť k šíreniu povedomia o rizikách, ktoré pre Slovenskú republiku a jej občanov predstavujú hybridné hrozby. Vnímame to ako prejav našej spoločenskej zodpovednosti v oblasti budovania a posilňovania spoločenskej odolnosti voči aktuálnym bezpečnostným hrozbám s globálnym a multidimenzionálnym charakterom.

tím NBAC

ÚVOD

Medzi aktuálne bezpečnostné hrozby, ktorými sa NBAC ako národné fúzne centrum zriadené v pôsobnosti SIS zaoberá, patria dezinformácie a ďalšie hybridné hrozby. Tieto hrozby sú pre demokratickú spoločnosť rizikové z dôvodu, že môžu mať potenciál najmä vytvárať a zvyšovať napätie v spoločnosti, znižovať úroveň dôvery občanov vo vlastný štát a podkopávať medzinárodnopolitické ukotvenie Slovenskej republiky. Pojem „hybridná hrozba“ môže na prvý pohľad evokovať, že ide o nový druh bezpečnostnej hrozby, ktorý sa v bezpečnostnom prostredí objavil len nedávno. Opak je však pravdou. V skutočnosti ide o moderné pomenovanie bezpečnostných hrozieb, ktoré sú tu už od nepamäti. Čo tieto hrozby robí „hybridnými“ je rozvoj spôsobilostí ich vzájomného kombinovaného použitia a intenzívny technologický rozvoj, informačný „boom“ uľahčujúci ich použitie a dosah, počítačové algoritmy sociálnych sietí personalizujúce obsah zobrazovaný ich užívateľom a v neposlednom rade zdokonaľovanie umelej inteligencie.

STRUČNÁ TAXONÓMIA HYBRIDNÝCH HROZIEB

Čo je hybridná hrozba

Unifikovaná, všeobecne akceptovaná definícia toho, čo je hybridná hrozba, neexistuje. V rámci analytickej činnosti NBAC vychádzame najmä z terminológie používanej vo vnútroštátnych dokumentoch venujúcich sa tejto problematike, ktoré reflektujú aj dokumenty z proveniencie Európskej únie a Severoatlantickej aliancie.

Podľa kodifikovanej terminológie krízového riadenia sa pod týmto pojmom rozumie „súbor nátlakových a podvratných činností, konvenčných a nekonvenčných, vojenských a nevojenských metód, ktoré môžu štátne aj neštátne subjekty koordinovaným spôsobom využívať na dosiahnutie konkrétnych cieľov bez formálneho vyhlásenia vojny“.

Koncepcia pre boj Slovenskej republiky proti hybridným hrozbám, ktorá v slovenskej bezpečnostnej architektúre inštitucionalizovala mechanizmus detegovania a vyhodnocovania jednotlivých prvkov – tzv. indikátorov hybridnej hrozby – definuje hybridnú hrozbu širšie, ako „súbor nátlakových a podvratných činností, konvenčných a nekonvenčných, vojenských a nevojenských metód, ktoré môžu štátne aj neštátne subjekty koordinovaným spôsobom využívať na dosiahnutie konkrétnych cieľov bez formálneho vyhlásenia vojny a pod prahom zvyčajnej reakcie“.

Na naplnenie hybridity ako pojmového znaku tohto druhu bezpečnostnej hrozby sa vyžaduje kombinované použitie niekoľkých, najmenej troch druhov aktivít, ktorými sa ich pôvodca snaží zasahovať do vnútroštátnych záležitostí Slovenskej republiky. Pôvodca týchto aktivít (aktér) nemusí byť vôbec známy alebo môže popierať svoju účasť na ich organizovaní a realizácii s cieľom zachovania utajenia svojej angažovanosti.

Strategické ciele hybridných hrozieb

Hybridná hrozba je charakteristická simultánnym použitím viacerých nástrojov koordinovaným spôsobom s cieľom využiť zraniteľnosti (slabé miesta) protivníka a následne oslabiť jeho rozhodovacie procesy pri zachovaní určitého stupňa hodnoverného popretia. Strategickým cieľom týchto hrozieb je predovšetkým oslabenie dôvery verejnosti v demokratické inštitúcie, prehĺbenie nezdravej polarizácie na národnej a medzinárodnej úrovni, spochybnenie základných hodnôt demokratických spoločností, zisk geopolitického vplyvu a moci prostredníctvom poškodzovania ostatných a ovplyvňovania demokratických rozhodovacích procesov. Strategické ciele hybridných hrozieb sú dosahované realizáciou rôznorodých

aktivít charakterizovanými predovšetkým centrálnou riadeným spravodajským a informačným pôsobením, pôsobením neštátnych aktérov vrátane polovojenských skupín, či nasadením ozbrojených síl štátneho aktéra bez označenia. Takéto aktivity sa môžu začať skôr, než dôjde k otvorene deklarovaným vojenským operáciám. Vnášajú neistotu do spoločnosti, a tým podkopávajú legitimitu, dôveryhodnosť a akcieschopnosť štátnych inštitúcií a demokratického ústavného poriadku a majú tak negatívny vplyv na realizáciu bezpečnostných záujmov štátu, ktorý im je vystavený.

Aktéri hybridných hrozieb

Jednotliví aktéri, ktorí uskutočňujú alebo koordinujú jednotlivé aktivity s cieľom hybridného pôsobenia, sa členia nasledovne:

- domáci aktér – pochádza z krajiny, na ktorú pôsobí hybridným spôsobom,
- cudzí aktér – pochádza z inej krajiny než z tej, na ktorú pôsobí hybridným spôsobom,
- štátny aktér – štát,
- neštátny aktér – subjekt bez príslušnosti k štátu, napr. teroristické, extrémistické a polovojenské skupiny, hackeri a pod.,
- proxy (zástupný) aktér – subjekt, ktorý je využívaný iným aktérom na presadenie vlastných bezpečnostných, ekonomických či zahranično-politických záujmov bez priameho či otvoreného angažovania sa.

Domény hybridných hrozieb

Na hybridných hrozbách je špecifické, že sa týkajú každej oblasti ľudského spoločenstva. Vzhľadom na svoju rôznorodosť majú multidimenzionálny charakter. Oblasť, v ktorých je možné hybridné hrozby použiť a identifikovať, sa kategorizujú do týchto domén: politika, diplomacia, verejná správa, informačná oblasť, spravodajstvo, ekonomika, vesmír, spoločenská oblasť, kultúra, právo, infraštruktúra, kybernetický priestor a obrana. Práve táto multidimenzionálnosť si vyžaduje ich centralizované spracúvanie a analýzu, ktorá je realizovaná v národnom fúznom centre – v NBAC.

• Politika

Hybridná hrozba spočíva v snahe aktéra ovplyvňovať politickú situáciu v inej krajine a zasahovať do jej vnútorných záležitostí. Aktér na tieto účely podporuje rôznych politických predstaviteľov, ktorí sú prospešní na dosiahnutie jeho záujmov. Takáto podpora môže mať rôzne podoby, napr.

zdiskreditovanie ich politických oponentov, poskytnutie priamej podpory ako je financovanie, školenie alebo poradenstvo. Na podporu svojej činnosti môže využiť aj nátlakové akcie na politikov alebo úradníkov napr. formou vydierania alebo vyhrožok.

- **Diplomacia**

Hrozba v tejto doméne sa prejavuje vyvíjaním diplomatického tlaku s cieľom narušiť homogénnosť ich rozhodovacích procesov a jednotu v medzinárodných vzťahoch. Medzi nástroje používané v tejto oblasti patria diplomatické sankcie, bojkoty a využívanie veľvyslanectiev.

- **Verejná správa**

Činnosť aktéra hybridnej hrozby je zameraná na ovplyvňovanie práce verejnej správy v inom štáte. Využíva sa napr. poskytovanie úplatkov verejným činiteľom, podpora povýšenia alebo zaradenia na kľúčové pozície tých štátnych zamestnancov, ktorí sú lojálni k záujmom aktéra alebo ho podporujú.

- **Informačná oblasť**

Konanie aktéra spočíva vo využití informácie na ovplyvnenie politického diskurzu, na vytvorenie alebo podporu naratívov a na manipuláciu verejnej mienky a sentimentu. Príklady zahŕňajú propagandistické a dezinformačné kampane, ako aj pokusy o získanie kontroly nad tradičnými a sociálnymi médiami v inom štáte.

- **Spravodajstvo**

Hybridná hrozba spočíva vo využití spravodajských kapacít aktéra na plánovanie, organizovanie a podporu aktivít v inom štáte, ktoré sú realizované v záujme presadzovania vlastných záujmov a cieľov. Spravodajské služby využíva aktér aj na uskutočňovanie politickej alebo priemyselnej špionáže, infiltráciu záujmových skupín a utajené operácie.

- **Ekonomika**

Cieľom hybridných hrozieb v tejto doméne je vytvorenie nástrojov na uskutočňovanie ekonomického nátlaku na iný štát, napr. uvalením sankcií a obchodných embárg, blokovania tranzitu tovarov, vytvorenie a zneužívanie energetickej alebo finančnej závislosti, hrozby zadržania platieb alebo pôžičiek.

- **Vesmír**

Hybridná hrozba v tejto doméne spočíva vo vývoji technológií spôsobilých obmedziť alebo narušiť prevádzkyschopnosť zariadení umiestnených v kozme, ktoré sú využívané na mierové účely, napr. satelitná navigácia a komunikácia, diaľkový prieskum zeme na vedecké a výskumné účely.

- **Spoločenská oblasť**

Aktér zneužíva spoločensky problematické otázky v inom štáte na polarizáciu spoločnosti a podporu sociálnych nepokojov. Ide najmä o otázky nelegálnej migrácie, sexuálnej orientácie, rastúcej inflácie a nákladov na živobytie.

- **Kultúra**

Zneužívanie problematických otázok v oblasti kultúry na vyvolanie sociálneho napätia. Pozornosť aktéra sa zameriava na otázky súvisiace s menšinovou identitou, históriou a náboženstvom.

- **Právo**

Využívanie dostupných právnych nástrojov aktérom na zlegitimizovanie svojho konania. Ide o využívanie legislatívnych medzier, obchádzanie zákonných povinností, vyhýbanie sa zodpovednosti, využívanie nedostatočnej spolupráce v justičných a trestných veciach medzi jednotlivými štátmi, využívanie svojich vlastných regulačných právomocí podľa vnútroštátneho práva, ako i využitie práva a právnych procesov na tvorbu naratívov a protiargumentov.

- **Infraštruktúra**

Hybridná hrozba spočíva v útokoch aktéra na akúkoľvek infraštruktúru v štáte. Primárnym záujmom je kritická infraštruktúra ako energetické siete, národné dopravné systémy, letiská, teplárne, vodárne, elektrárne. Cieľom je oslabenie alebo destabilizácia kľúčových dodávok v inom štáte, na čo môžu slúžiť fyzické útoky (napr. sabotáž alebo teroristický útok) alebo virtuálne útoky (kybernetické útoky).

- **Kybernetický priestor**

Kybernetické útoky môžu zasiahnuť vládne inštitúcie, kľúčové kritické uzly zásobovania alebo prominentné a vplyvné osoby. Celkovým zámerom je prístup k citlivým údajom, čo umožní prístup k sieťovým kompromisom alebo k narušeniu kľúčových online služieb, ktoré môžu poskytnúť výhodu protivníkovi a tým narušiť dôveru vo vnútroštátne orgány členských štátov.

- **Obrana**

Činnosť aktéra je zameraná najmä na vytváranie vojenského tlaku na iný štát, prezentovanie vlastnej vojenskej dominancie s úmyslom zastrašenia a odradenia iného štátu a jeho populácie od použitia vojenskej sily. Využíva sa najmä úmyselné narušenie vzdušného priestoru iného štátu alebo jeho výsostných vôd, vojenské cvičenia v blízkosti hraníc, vojenské prehliadky a pod.

Nástroje hybridných hrozieb

V rámci hybridnej hrozby sa využívajú rôzne nástroje, ktoré má aktér k dispozícii. Tie sa môžu používať naprieč viacerými doménami, ak sú na tieto účely využiteľné a spôsobilé dosiahnuť sledované ciele. Nástroje hybridných hrozieb sú:

- fyzické operácie voči infraštruktúre (napr. teroristický útok, sabotáž),
- vytváranie a využívanie závislosti od infraštruktúry,
- vytváranie alebo využívanie ekonomických závislostí,
- priame zahraničné investície,
- priemyselná špionáž,
- podkopávanie cieľového národného hospodárstva,
- špekulatívne ekonomické ťažkosti,
- počítačová špionáž,
- počítačové operácie,
- narušenie vzdušného priestoru,
- narušenie územných vôd,
- šírenie zbraní,
- operácie ozbrojených síl,
- zástupcovia polovojenských organizácií,
- vojenské operácie,
- zapojenie diaspóry pre ovplyvňovanie (v procese ovplyvňovania),
- financovanie kultúrnych skupín alebo think-tankov,
- využívanie sociálno-kultúrnych rozporov,
- podpora sociálnych nepokojov,
- manipulatívne diskusie pomocou migrácie,
- zneužívanie slabých miest vo verejnej správe,
- podpora a zneužívanie korupcie,
- využívanie právnych limitov,
- využívanie zákonných nejasností a legislatívnych medzier,
- spravodajská príprava,
- utajené operácie,
- infiltrácia,
- diplomatické sankcie,
- bojkot,
- konzulárne úrady, veľvyslanectvá,
- vytváranie zmätku alebo rozporu,
- migrácia ako vyjednávací ústupok v medzinárodných vzťahoch,
- diskreditácia politického vedenia alebo kandidátov,
- podpora politických aktérov,
- nátlak na politikov alebo vládu,
- využívanie prisťahovalectva na politické ovplyvňovanie,
- kontrola médií a ich narušovanie,
- dezinformačná kampaň a propaganda,
- ovplyvňovanie učebných plánov a akademickej obce,
- vesmírne elektronické operácie.

Fázy využívania nástrojov hybridných hrozieb

Využívanie jednotlivých nástrojov hybridných hrozieb sa uskutočňuje spravidla v troch fázach, ktoré sa v konkrétnych prípadoch môžu aj prelínať a môžu, ale aj nemusia, mať eskalačný alebo deeskalačný potenciál.

- 1. fáza – príprava,**
- 2. fáza – destabilizácia,**
- 3. fáza – nátlak.**

• Príprava

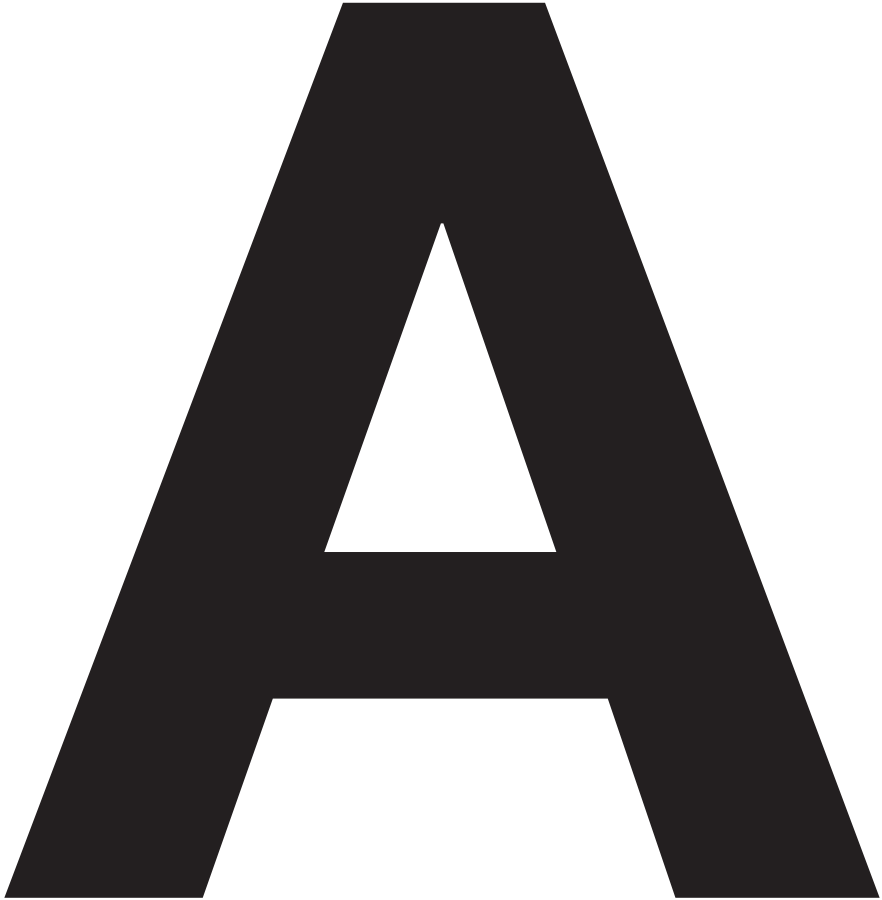
V prípravnej fáze sa aktér usiluje dostať svoj cieľ do pozície, kedy bude sám prijímať riešenia preň škodlivé. Spravidla ide o veľmi dlhodobú činnosť, ktorá sa začína s veľkým časovým predstihom. Využívajú sa akékoľvek možnosti, ktoré sa naskytnú a príprava nie je jasne zameraná na vopred vytýčený a určitý cieľ. Dochádza k zasahovaniu a ovplyvňovaniu vnútorných záležitostí iného štátu. Realizované aktivity sú často legálne a v niektorých ohľadoch detekovateľné. Nie sú však zjavné dôvody týchto aktivít. Skutoční aktéri sú skrytí v pozadí.

• Destabilizácia

Destabilizačná fáza je štádium, v ktorom aktér buď svoje aktivity stupňuje, alebo použije len jednu operáciu a potom deeskaluje a vráti sa do počiatkovej fázy. Vo fáze destabilizácie sa aktivity hybridného pôsobenia stávajú viditeľnejšími a agresívnejšími. Aj keď sa táto aktivita stane viditeľnejšou, aktér má stále dostatočný priestor na hodnoverné popretie jeho zodpovednosti za takú aktivitu. Cieľom operácií je destabilizácia cieľovej spoločnosti.

• Donucovanie

Poslednou fázou je donucovanie, vyvíjanie otvoreného nátlaku. Hoci aktivita je spravidla už viditeľná, nie vždy je možné hodnoverným spôsobom určiť zodpovednosť konkrétneho aktéra. Hlavnou črtou hybridného pôsobenia v tejto fáze bude pravdepodobne použitie sily, napríklad nasadenie vojenských jednotiek do bojových operácií bez vojenských insignií preukazujúcich ich príslušnosť ku konvenčným ozbrojeným silám aktéra.

AGRESIA /

anglický ekvivalent:

aggression

Použitie ozbrojenej sily alebo inej formy násillia voči protivníkovi s cieľom ovládnuť alebo podrobiť si ho.

AKTÉR /

anglický ekvivalent:

actor

Aktívny účastník alebo spoluúčastník deja či udalosti. V rámci problematiky hybridných hrozieb ich delíme na štátnych a neštátnych aktérov.

AKCELERACIONIZMUS /

anglický ekvivalent:

accelerationism

Jeden zo súčasných myšlienkových prúdov založený na zrýchlení určitých politických, ekonomických alebo sociálnych procesov, ktoré majú za cieľ urýchliť rozvrat demokratického systému alebo kolaps spoločnosti.

ALTERNATÍVNA PRAVICA /

anglický ekvivalent:

alt-right, alternative right

Politický smer prepájajúci krajne pravicové a biele nacionalistické hnutie. Hnutie alt-right je aktívne prevažne v online priestore. Jeho ideológia obsahuje prvky rasizmu, antisemitizmu, antikomunizmu i antifeminizmu.

AMPLIFIKÁCIA /

anglický ekvivalent:

amplification

Rozširujúce sa vyjadrenie nejakého pojmu, názoru či myšlienok alebo hromadenie nejakých názorov s podobným naratívom.

ANALÝZA RIZÍK /

anglický ekvivalent:

risk analysis

Proces podrobnej identifikácie rizík, určovania ich zdrojov a veľkosti, skúmania ich vzájomných vzťahov a predpovedania rozsahu negatívneho vplyvu na systém v prípade vzniku krízovej situácie.

ANEKDOTA /

anglický ekvivalent:

anecdote

Technika použitia osobných skúseností alebo izolovaných príkladov namiesto spoľahlivých argumentov alebo presvedčivých dôkazov získaných komplexným a metodickým výskumom. Jej cieľom je sprostredkovať určitú predstavu bez podrobností alebo kontextu zdôrazňovaním konkrétnej vlastnosti či zaujímavosti.

ANEXIA /

anglický ekvivalent:

annexation

Násilné pripojenie celého územia alebo časti územia iného štátu jednostranným aktom anektujúceho štátu, a to v rozpore s medzinárodným právom.

ARGUMENT ŠIKMOU PLOCHOU /

slovenský ekvivalent:

klzký svah

anglický ekvivalent:

slippery slope argument

Argumentačný klam, ktorý tvrdí, že malé kroky automaticky povedú k reťazovej reakcii a výrazným (negatívnym) dôsledkom. Slúži predovšetkým ako varovanie pred neželaným vývojom, na manipulatívne ovplyvnenie či odvrátenie rozhodnutia alebo konania protistrany.

ASTROTURFING /

Vyvolanie falošného dojmu silnej podpory určitého postoja alebo odporu voči nemu (napr. organizáciou demonštrácií, zapájaním sa do internetových diskusií, amplifikáciou niektorých názorov, falošnými blogmi či zdanlivo autentickými recenziami).

ASYMETRICKÁ HROZBA /

anglický ekvivalent:

asymmetric threat

Hrozba, na ktorej naplnenie sú potrebné podstatne menšie prostriedky, ako sú potrebné na zabezpečenie účinnej ochrany pred ňou.

ATRIBÚCIA /

anglický ekvivalent:

attribution

Hodnoverné priradenie skutku konkrétnemu aktérovi, pripisovanie významu objektu alebo situácii, určenie autorstva. Určenie autorstva alebo určenie zodpovednosti za vznik určitého protiprávneho následku.

B

BALKANIZÁCIA INTERNETU /

anglický ekvivalent:

***splinternet,
cyber-balkanization,
internet balkanization***

Trieštenie jednotného
a neobmedzeného internetu
na viacero samostatných.

BLOCKCHAIN /

Infraštruktúra, ktorá umožňuje
rôznym distribuovaným
softvérovým aplikáciám ukladať,
uchovávať a sprístupňovať údaje
(ale aj predpisy o spracovaní
údajov – tzv. smart kontrakty)
spôsobom, ktorý zaručuje vysokú
dostupnosť a integritu týchto
údajov (údaje sú autentické,
nepopierateľné, nie je možné ich
meniť a sú prakticky nezničiteľné)
a ak je to žiadúce aj dôvernosc
a vysokú mieru ochrany.

BLOG /

anglický ekvivalent:

blog, weblog

Webová stránka (napr. osobná,
firemná) s publikovanými
príspevkami blogera obsahujúcimi
jeho myšlienky, názory alebo
skúsenosti, ktoré si môže prečítať
každý. Blogom je aj samotný
príspevok.

BLOGGER /

Osoba, ktorá publikuje svoje
príspevky na blogu.

BOOSTING PRÍSPEVKOV /

slovenský ekvivalent:

sponzorovanie príspevkov

Platené sponzorovanie príspevkov
s cieľom zvýšiť ich viditeľnosť
a počet zobrazení na sociálnych
sieťach.

BOT /

anglický ekvivalent:

bot, webrobot

Počítačový program, ktorý autonómne vykonáva automatické úlohy na internete, napr. simulácia ľudskej komunikácie v rámci komunikácie so zákazníkom (chatbot). Bot môže byť zneužitý na astroturfing, šírenie správ na sociálnych sieťach, útoky na internetové služby či zvyšovanie počtu reakcií na konkrétny príspevok (tzv. lajkov).

BRÁNIACA SA DEMOKRACIA /

anglický ekvivalent:

defensive democracy

Politologický koncept, podľa ktorého má demokracia vystupovať aktívne pomocou právnych, mocenských a diskurzívnych nástrojov proti svojim ideovým nepriateľom vo vnútri systému, a to ešte predtým, než títo nepriatelia iniciujú naplnenie hlavných hrozieb, ktoré z ich existencie vyplývajú (predovšetkým závažné narušenie stability ústavného zriadenia či jeho zničenie). Kritika tomuto konceptu vyčíta, že aktivita štátu v reakcii na určitú hrozbu môže byť taká výrazná a represívna, že sama prekročí zákonnú hranicu.

CLOUD-COMPUTING /

Poskytovanie služieb, aplikácií alebo programov uložených na serveroch na webe s tým, že používatelia k nim môžu pohodlne pristupovať napríklad pomocou webového prehliadača alebo klienta danej aplikácie a používať ju prakticky odkiaľkoľvek.

CHEAPFAKE /

slovenský ekvivalent:
lacná lož

Obsah, ktorý bol pozmenený, zmanipulovaný, upravený, nesprávne označený alebo nesprávne kontextualizovaný prostredníctvom bežne dostupných technológií s cieľom šíriť nepravdivé informácie.

CHERRY-PICKING /

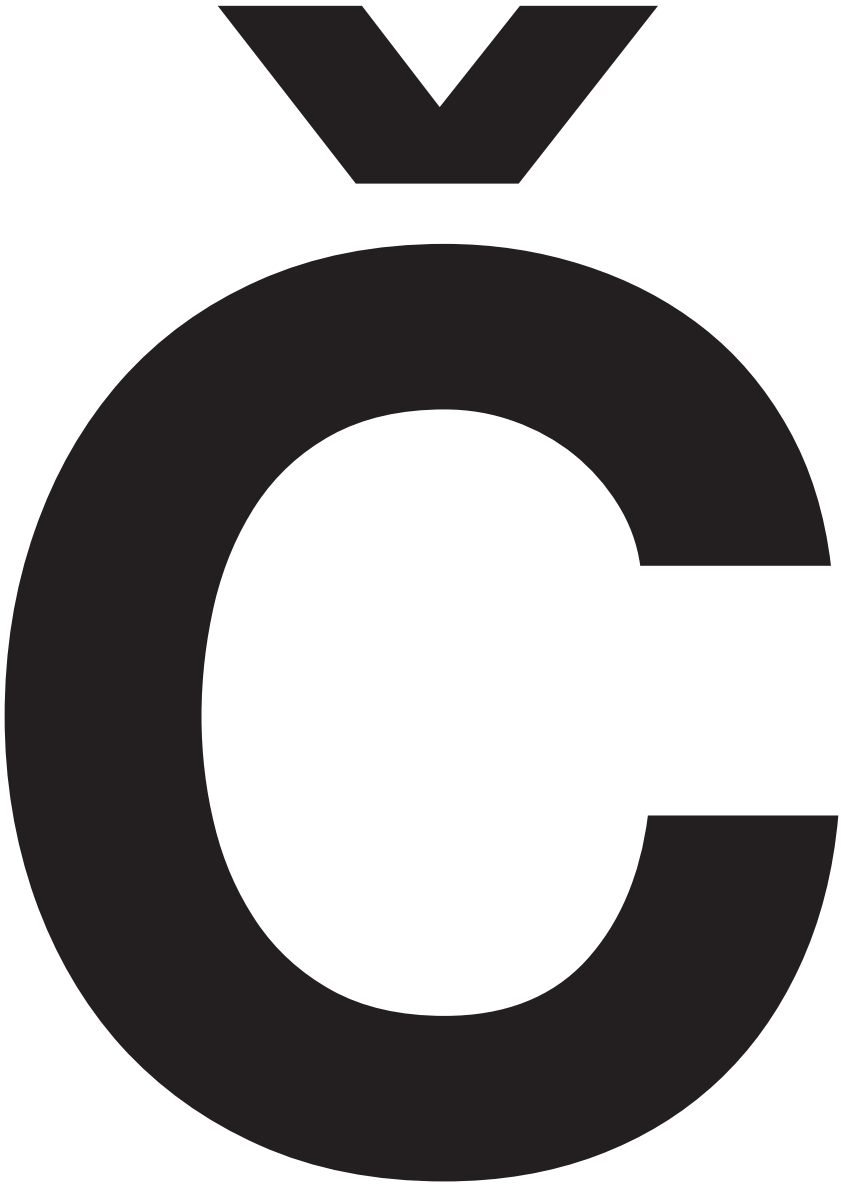
slovenský ekvivalent:
klam neúplných dôkazov
anglický ekvivalent:
**suppressing evidence,
fallacy of incomplete
evidence**

Argumentácia založená na selektívnom výbere faktov a informácií, ktoré potvrdzujú jeden pohľad na vec, zatiaľ čo ignoruje fakty, ktoré sú v rozpore s týmto pohľadom.

CLICKBAIT /

slovenský ekvivalent
**klikacia návnada,
klikacia pasca**

Internetový obsah, ktorého hlavným účelom je motivovať používateľov k tomu, aby sledovali odkaz na webovú stránku a zvýšili tak jej čitateľnosť, sledovanosť alebo virálnosť. Častokrát ide o webové stránky s nízkou kvalitou a celkovou nízkou hodnotou obsahu. Základom clickbait sú predovšetkým senzačné, bulvárne alebo zavádzajúce názvy.

ČERVENÝ SLEĎ /

slovenský ekvivalent:

odklonenie,

odpútanie pozornosti

anglický ekvivalent:

red herring

Úmyselné zameranie sa na irelevantnú alebo vedľajšiu dimenziu nejakého problému alebo javu s cieľom odvrátiť pozornosť od jeho podstaty, prípadne dôležitejšej a relevantnejšej skutočnosti, ktorá je pre nejakého aktéra nepohodlná alebo ktorú by najradšej zamlčal.

D

DDoS ÚTOK /

anglický ekvivalent:
distributed denial of service, DDoS

Rozsiahly DoS útok.
Ide o podtyp DoS útoku, pri ktorom sa na znefunkčnenie alebo zneprístupnenie služby využíva veľké množstvo súčasne útočiacich počítačov.

DEBUNKING /

slovenský ekvivalent:
vyvrátenie nepravdivosti tvrdenia

Verejné vyvrátenie nepravdivých a zavádzajúcich informácií prostredníctvom faktov.

DEEPPFAKE /

slovenský ekvivalent:
vysoko falošný obsah

Zavádzajúci neautentický audiovizuálny obsah vytvorený pomocou umelej inteligencie. Syntézou rôznych existujúcich vizuálnych a zvukových súborov umelá inteligencia vytvára falošný vizuálny alebo zvukový obsah, ktorý je v niektorých prípadoch bez použitia špecializovaného softvéru len ťažko odlišiteľný od reality. Môže tak vytvoriť presvedčivý dojem, že daný obsah je reálny.

DEFENZÍVNY /

slovenský ekvivalent
obranný
anglický ekvivalent:
defensive

Určený na obranu, ochranu pred niečím neželaným.

DESTABILIZÁCIA /

anglický ekvivalent:

destabilization

Fáza hybridného pôsobenia, v rámci ktorej protivník zvýši intenzitu a agresivitu svojho vplyvového pôsobenia. Jeho pohnútkou môže byť vedomá kalkulácia alebo len výhodná príležitosť na výraznejšiu zmenu aktuálneho stavu, ktorá je v súlade s jeho strategickým záujmom. Prechod do fázy destabilizácie v informačnej doméne môže signalizovať napríklad zvýšenie tempa informačných operácií na podporu určitého naratívu protivníka, zvýšenie objemu šírených dezinformácií, zapojenie nástrojov automatizovaného šírenia dezinformácií alebo kybernetický útok na verejnoprávne informačné kanály. Destabilizačná fáza môže prejsť do fázy donucovania, ale aj deescalovať späť do fázy prípravy, predovšetkým ak sa protivníkovi podarí naplniť jeho ciele.

DEZINFORMÁCIA /

slovenský ekvivalent:

úmyselne falošná informácia

anglický ekvivalent:

disinformation

Overiteľne nepravdivá, zavádzajúca alebo manipulatívne podaná informácia, ktorá je zámerne vytvorená, prezentovaná a šírená s jednoznačným úmyslom klamať alebo zavádzať, spôsobiť nejakú ujmu alebo zabezpečiť nejaký zisk (napríklad hospodársky či politický). Dezinformácia často obsahuje element, ktorý je zjavne pravdivý, čo jej dodáva na dôveryhodnosti a môže tak skomplikovať jej odhalenie. Medzi dezinformácie nepatria neúmyselné chyby v spravodajstve, satira a paródie, ani správy a komentáre naklonené jednej strane, ktoré sú takto zreteľne označené.

DISKONFIRMAČNÉ SKRESLENIE /

slovenský ekvivalent:

***odmietanie/neschvaľovanie
pre zaujatosť***

anglický ekvivalent:

disconfirmation bias

Tendencia ľudí kriticky skúmať alebo dokonca ignorovať informácie, ktoré sú v rozpore s ich predchádzajúcimi presvedčeniami, pričom nekriticky prijímajú informácie, ktoré sú v súlade s ich predchádzajúcimi presvedčeniami.

DOJEM FALOŠNÉHO KONSENZU /

slovenský ekvivalent:

***dojem klamlivej zhody/
klamlivého konsenzu,
dojem falošnej zhody,***

anglický ekvivalent:

false consensus effect

Kognitívne skreslenie, keď jednotlivci považujú svoje vlastné rozhodnutia a úsudky o správaní za relatívne bežné a primerané existujúcim okolnostiam, zatiaľ čo iné reakcie považujú za nezvyčajné, deviantné a nevhodné.

DOMÉNA /

anglický ekvivalent:

domain name, domain

Identifikácia subjektu alebo množiny subjektov v sieti internet, pričom domény sú definované podľa IP adries. Všetky technické prostriedky zdieľajúce spoločnú IP adresu využívajú tú istú doménu.

DOMÉNA HYBRIDNEJ HROZBY /

anglický ekvivalent:

hybrid threat domain

Oblasť pôsobenia hybridnej hrozby.

DONUCOVANIE /

slovenský ekvivalent:

nátlak

anglický ekvivalent:

coercion

Fáza hybridného pôsobenia, kedy hybridné aktivity sú už viditeľné. Hlavnou črtou hybridného pôsobenia bude pravdepodobne použitie sily, napríklad nasadenie vojenských jednotiek do bojových operácií bez vojenských insignií preukazujúcich ich príslušnosť ku konvenčným ozbrojeným silám protivníka.

DoS ÚTOK /

slovenský ekvivalent:

odoprenie služby

anglický ekvivalent:

denial of service, DoS

Typ kybernetického útoku na iný počítač alebo sieť, ktorého cieľom je akýmkoľvek spôsobom narušiť plynulý priebeh internetovej služby zahmlením prístupového rozhrania neautentickými požiadavkami. Výsledkom je znefunkčnenie alebo znepřístupnenie poskytovanej služby ostatným užívateľom a negatívne dopady na finančnú pozíciu alebo reputáciu napadnutého poskytovateľa.

DOUBLETHINK /

slovenský ekvivalent:

protirečivosť

Simultánne presvedčenie o správnosti protichodných myšlienok. Termín prvýkrát použil George Orwell vo svojom diele 1984. Doublethink je použitím logiky proti logike alebo neuvedomením si vlastného protirečenia.

DOXING /

slovenský ekvivalent:

neoprávnená manipulácia s informáciami

Zverejnenie osobných údajov (napríklad mena a priezviska, adresy, telefónneho čísla, fotografie) konkrétneho jednotlivca v online priestore bez jeho súhlasu. Názov je odvodený od skratky „dox“, ktorá znamená dokumenty. Doxing je príkladom šírenia malinformácií.

DÔKAZ SLOBODOU VYJADROVANIA /

anglický ekvivalent:

***argument of freedom
of expression***

Technika, ktorá neoprávnene využíva argument o slobode prejavu k obhájeniu svojich postojov alebo k diskreditácii oponenta. Apel na slobodu slova je sám o sebe nedostatočným spôsobom dokazovania čohokoľvek. Jednotlivec môže tvrdiť, že sloboda slova ho určitým spôsobom oslobodzuje od povinností a následkov spojených s jeho výroky. Môže sa brániť kritike svojich tvrdení tým, že obviňuje kritikov z narušovania slobody prejavu, prípadne argumentom o slobode prejavu vopred stavia svoje tvrdenia do pozície, ktorá kritiku nepripúšťa.

DÔKAZNÉ BREMENO /

anglický ekvivalent:

burden of proof

latinský ekvivalent:

onus probandi

Povinnosť strany zúčastnenej v spore alebo diskusii dokázať pravdivosť vlastného tvrdenia. Nemožno požadovať od oponenta vyvrátenie tvrdenia, ktorého pravdivosť sám autor odmieta alebo nevie dokázať.

EXTRÉMIZMUS /

anglický ekvivalent:

extremism

Prejavy a konania vychádzajúce z postojov ideológie krajne vyhotenej k princípom demokratického právneho štátu, ktoré priamo alebo v určitom časovom horizonte, úmyselným verbálnym alebo fyzickým konaním pôsobia deštruktívne na existujúci demokratický systém a jeho základné atribúty, s cieľom presadiť vlastné ideologické ciele. Medzi charakteristické črty extrémizmu patrí jeho útok na systém základných práv a slobôd garantovaných ústavou a medzinárodnými ľudsko-právnymi dokumentmi, ako aj jeho snaha obmedziť, potlačiť, resp. znemožniť výkon základných práv a slobôd pre určité skupiny obyvateľstva definované ich skutočnou alebo domnelou príslušnosťou k niektorej rase, národu, národnosti, etnickej skupine alebo pre ich skutočný alebo domnelý pôvod, farbu pleti, pohlavie, sexuálnu orientáciu, politické presvedčenie alebo náboženské vyznanie. Extrémizmus sa delí na pravicový, ľavicový, náboženský a extrémizmus zameraný na jednu otázku (napríklad ekologický, separatizmus a pod.).

ELF

Osoba odhaľujúca dezinformácie, ich pôvodcov a trolov. Opak trola.

EKONOMICKÁ ODOLNOSŤ /

anglický ekvivalent:

economic resilience

Je chápaná ako široký koncept na systémovej úrovni, ktorý pozostáva z bezpečnosti dodávok kritických služieb, produktov a surovín bezpečnosti prístupu na trh, prístup k obchodnej ceste, ekonomickej úrovne na systémovej úrovni, sociálno-ekonomickú bezpečnosť a ochranu kritickej infraštruktúry.

FACT-CHECKING /

slovenský ekvivalent:
overovanie faktov

Proces overovania pravdivosti určitého tvrdenia.

FAKE NEWS /

slovenský ekvivalent:
falošné správy

Informácie, ktoré zámerne napodobňujú formát spravodajstva alebo iného produktu žurnalistiky, pričom ich tvorcovia úmyselne zavádzajú svoje publikum skresľovaním reality.

FALOŠNÁ DEBATA /

anglický ekvivalent:
fake debate

Umelé postavenie argumentov vedy a pseudovedy na rovnakú úroveň, ktoré vytvára falošný dojem o legitímne prebiehajúcej vedeckej diskusii. Reálny konflikt medzi vedou a pseudovedou nie je konfliktom dôkazov, ale konfliktom faktov a fikcie.

FALOŠNÁ DILEMA /

slovenský ekvivalent:
falošná voľba
anglický ekvivalent:
false choice

Argumentačný klam, manipulačná technika. Spočíva v prezentovaní iba dvoch (či viacerých) možností výberu ako jediných možných napriek tomu, že existujú aj iné možnosti.

FALOŠNÁ IDENTITA (PROFIL, ÚČET) /

anglický ekvivalent:
fake profile, fake account

Umelo vytvorená identita vystupujúca ako reálna osoba (profil, účet).

FALOŠNÝ ROZHODCA /

anglický ekvivalent:

fallacy-fallacy

Technika v rámci diskusie, kedy sa jej účastník stavia do pozície rozhodcu. Oponenta napríklad obviní z toho, že nemá pravdu, lebo sa dopustil argumentačného faulu. Aj pravdivé stanovisko je možné prezentovať pomocou neplatných premís či argumentov. To, že sa niekto dopustil argumentačného faulu, teda zákonite neznamená, že stanovisko, postup alebo tvrdenie, ktoré sa snaží obhájiť, je automaticky nesprávne alebo nepravdivé.

FEED /

slovenský ekvivalent:

nástenka

anglický ekvivalent:

newsfeed

Hlavná stránka sociálnej siete, na ktorej sa užívateľovi zobrazujú príspevky od iných užívateľov alebo z iných účtov.

FINLANDIZÁCIA /

anglický ekvivalent:

finlandisation

Závazok k strategickému neutralite, ktorý môže prijať malá krajina, aby sa vyhla provokáciám zo strany oveľa väčšieho a mocnejšieho suseda. Tento výraz je odvodený od dlhodobej politiky Fínska, ktorou bola donedávna striktná vojenská neangažovanosť, či už na strane Sovietskeho zväzu, resp. Ruska alebo Západu.

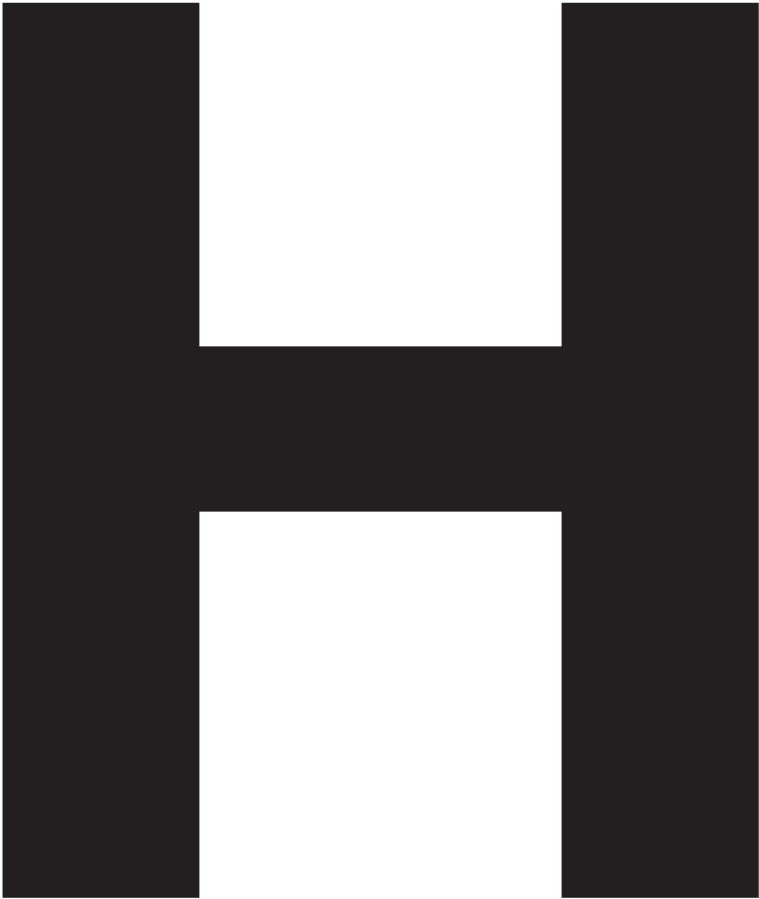
FOLLOWER /

slovenský ekvivalent:

sledovateľ, sledujúci

Užívateľ sociálnych médií, ktorý si iný účet alebo iného užívateľa pridá do svojho zoznamu obľúbených užívateľov (t. j. začne ho sledovať). Na základe počtu followerov je možné určiť popularitu sledovaného účtu alebo užívateľa.

G

HACKER /

slovenský ekvivalent:

heker, počítačový pirát

anglický ekvivalent:

hacker

Osoba neoprávnene prenikajúca do cudzích informačných systémov a databáz pomocou počítačovej techniky najmä s cieľom získať informácie alebo urobiť niečo nelegálne.

HACKERSTVO /

slovenský ekvivalent:

**hacking, hekerstvo,
činnosť hekerov**

anglický ekvivalent:

hacking

Neoprávnené prenikanie do cudzích informačných systémov a databáz pomocou počítačovej techniky najmä s cieľom získať informácie alebo urobiť niečo nelegálne.

HACKTIVIZMUS /

anglický ekvivalent:

hacktivism

Činnosť využívajúca počítačovú techniku nezvyčajným alebo ilegálnym spôsobom na dosiahnutie politických cieľov, napríklad formou útokov na webové stránky alebo neoprávneným prenikaním do cudzích informačných systémov. Pojem vznikol spojením slov „hacking“ a „aktivizmus“.

HARD POWER NÁSTROJ /

slovenský ekvivalent:

tvrdá sila

Použitie vojenských a ekonomických prostriedkov na ovplyvnenie správania alebo záujmov iných politických orgánov.

HASHTAG /

slovenský ekvivalent:

mriežka, znak #

Používa sa na vyznačenie kľúčového slova v príspevku na sociálnych sieťach, slúži na uľahčenie vyhľadávania alebo prihlásenie sa k iniciatíve alebo posolstvu, ako napr. #spolutozvladneme, #WeAreEU.

HODNOVERNÉ

POPRETIE /

anglický ekvivalent:

plausible deniability

Schopnosť aktérov, zvyčajne vyšších úradníkov vo formálnom alebo neformálnom systéme riadenia alebo velenia, odmietnuť zodpovednosť za akékoľvek nepriateľské činy spáchané inými v organizačnej hierarchii z dôvodu nedostatku alebo absencie dôkazov, ktoré môžu potvrdiť ich účasť na takomto čine.

HOAX /

slovenský ekvivalent:

podvod, žart,

klamlivá správa

Virálne šírená falošná správa alebo úmyselné klamstvo. Zväčša má tri typické znaky: naliehavosť, odkaz na iluzórnu autoritu (napr. na policajný zdroj, neexistujúce vedecké výsledky) a žiadosť o šírenie ďalej. Častým zámerom je vyvolanie paniky či strachu.

HROZBA /

anglický ekvivalent:

threat

Objektívne existujúca možnosť, ktorej naplnenie je schopné spôsobiť negatívny dôsledok.

HYBRIDNÁ HROZBA /

anglický ekvivalent:

hybrid threat

Súbor nátlakových a podvratných činností, konvenčných a nekonvenčných, vojenských a nevojenských metód, ktoré môžu štátne aj neštátne subjekty koordinovaným spôsobom využívať na dosiahnutie konkrétnych cieľov bez formálneho vyhlásenia vojny a pod prahom zvyčajnej reakcie.

ILÚZIA ZHLUKOVANIA /

anglický ekvivalent:
clustering illusion

Tendencia ľudskej mysle vnášať poriadok do chaotického zhluku navzájom nesúvisiacich javov a vidieť súvislosti alebo trendy medzi udalosťami, ktoré sa objavujú v krátkych časových sledoch, ale v skutočnosti ide o náhodné a navzájom nesúvisiace udalosti. Neschopnosť ľudskej mysle dostatočne si uvedomiť rôznorodosť možností vedie k hľadaniu vysvetlení, ktoré situáciu zjednodušujú alebo vysvetľujú, čo môžu využiť napríklad tvorcovia rôznych konšpiračných teórií.

INDIKÁTOR HYBRIDNEJ HROZBY /

anglický ekvivalent:
hybrid threat indicator

Ukazovateľ používaný na meranie hybridných hrozieb v jednotlivých doménach hybridných hrozieb a trendov ich vývoja za určité obdobie. Indikátormi hybridnej hrozby sú napríklad informačné operácie, propaganda, externý alebo interný politický nátlak na najvyšších štátnych predstaviteľov a štátne inštitúcie, ekonomický alebo energetický nátlak ako rozšírenie politického nátlaku, kybernetické útoky s potenciálom spôsobiť škody veľkého rozsahu, aktivity cudzích spravodajských služieb, ovplyvňovanie etnických, náboženských a kultúrnych menšín a ich manipulácia na politické účely, ako aj hrozba použitia vojenskej sily.

INFLUENCER /

Verejne známa osoba, ktorej názory sú pre iných smerodajné, resp. ktorá je pre iných vzorom, vďaka čomu môže spravidla na sociálnych sieťach ľahšie spropagovať produkty alebo služby, či ovplyvniť správanie svojich followerov.

INFODÉMIA /

anglický ekvivalent:
infodemic

Nadmerné množstvo pravdivých, ako aj nepravdivých informácií o nejakom probléme alebo jave (choroba, vírus, epidémia, politická kríza, ekologická katastrofa, ekonomická kríza a pod.). Masívne šírenie informácií sťažuje orientáciu v nich a následne aj hľadanie a presadzovanie možných riešení problému. Infodémia prispieva k šíreniu paniky a konšpiračných teórií, k polarizácii spoločnosti a k prehľbovaniu nedôvery v orgány štátnej moci. Slovo vzniklo spojením slov „informácia“ a „epidémia“.

INFORMAČNÁ OPERÁCIA /

anglický ekvivalent:
information operation, INFOOP

Aktivity zamerané na zber informácií a šírenie potenciálne škodlivých informácií o svojom protivníkovi, napríklad s cieľom narušiť demokratický systém a spoločnosť.

INFORMAČNÁ VOJNA /

anglický ekvivalent:
information warfare

Koordinované využívanie informácií a dezinformácií orgánmi verejnej moci, ozbrojenými silami alebo inými subjektmi s cieľom ovplyvniť myslenie a správanie ľudí s úmyslom dosiahnuť výhodu nad protivníkom.

INTEGRITA VOLIEB /

anglický ekvivalent:
election/voting integrity

Záruka, že predvolebná kampaň, organizácia, priebeh a spracovanie výsledkov volieb prebehli v súlade s požiadavkami na ich čestnosť, spravodlivosť a transparentnosť a ich konečné výsledky neboli narušené, napríklad zasahovaním štátnej moci alebo ovplyvňovaním zo strany cudzej moci.

INTERNET VECÍ /

anglický ekvivalent:
internet of things, IoT

Sieť najrôznejších zariadení disponujúcich takým vybavením, ktoré im umožňuje prepojenie a výmenu dát. Môže ísť o rôzne fyzické zariadenia, napríklad domáce spotrebiče, ale aj zložitejšie systémy riadenia a kontroly. Umožňuje vzdialenú kontrolu a zapojenie fyzických vecí do systému riadenia počítača, čím sa stanú časťou skupiny kyberfyzických systémov.

IP ADRESA /

slovenský ekvivalent:
adresa internetového protokolu
anglický ekvivalent:
IP address, internet protocol address

Je unikátne číselné označenie každého zariadenia pripojeného k sieti pomocou internetového protokolu. IP adresa slúži na identifikáciu zariadení a správne adresovanie dát (podobne ako poštová adresa slúži na smerovanie listov a balíkov).

IREIDENTIZMUS /

anglický ekvivalent:
iredentism

Šovinistické politické hnutie alebo stanovisko požadujúce oddelenie územia od iného štátu a pripojenie k vlastnému na základe reálnej alebo fabulovanej etnickej príslušnosti obyvateľov daného územia alebo niekdajšieho historického spojenia.

J

JEDINÁ PRÍČINA /

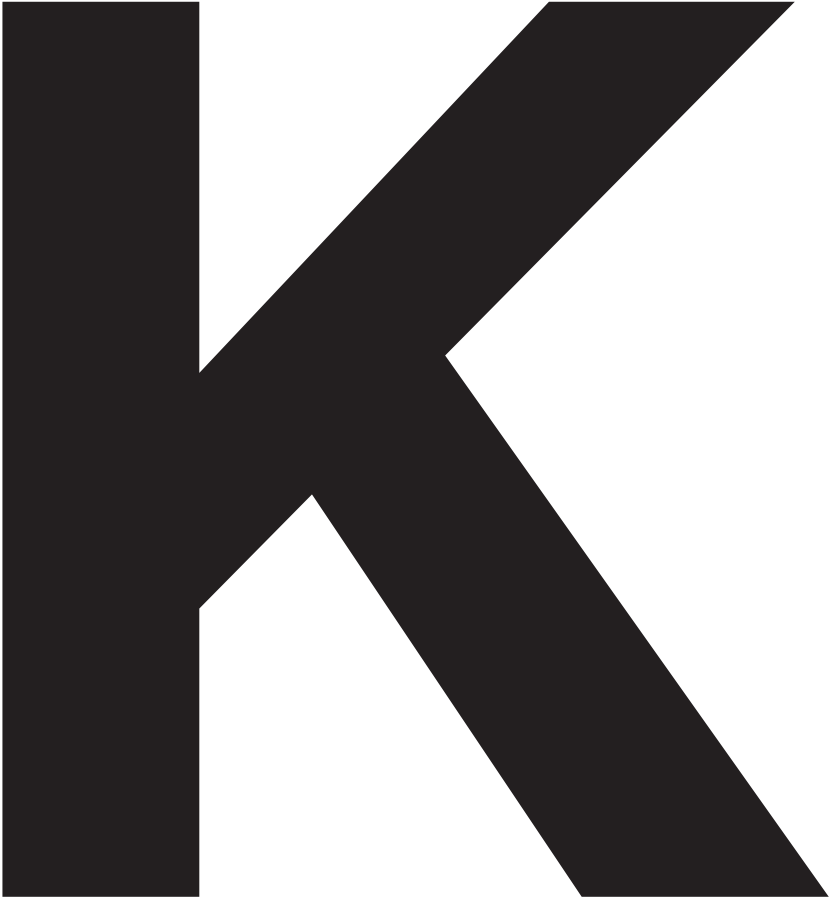
slovenský ekvivalent:

osamotená príčina

anglický ekvivalent:

single cause

Predpoklad, že určitý jav alebo udalosť má len jednu príčinu, zatiaľ čo príčin môže existovať niekoľko. Ostatné objektívne príčiny a dôvody nezohľadňuje, napr. kvôli tomu, že nevyhovujú argumentačnej línii.

KONŠPIRAČNÁ TEÓRIA /

slovenský ekvivalent:

konšpirácia

anglický ekvivalent:

conspiracy theory

Teória, ktorá vysvetľuje udalosť alebo súbor okolností ako výsledok tajného sprisahania (konšpirácie), zvyčajne malou mocnou skupinou osôb. Takouto skupinou má byť zväčša vláda, predstavitelia tajných spolkov, organizácií alebo inštitúcií, jedna alebo viacero spoločne pôsobiacich firiem alebo predstavitelia štátov, národov alebo náboženstiev, či dokonca mimozemské civilizácie. Konšpiračné teórie odmietajú všeobecne akceptované vysvetlenie udalostí alebo vysvetľujú udalosti, na ktoré pri súčasnom stave poznania neexistuje objektívna odpoveď.

KLONOVANIE PROFILU /

anglický ekvivalent:

profile cloning

Odcudzenie identity užívateľa vytvorením falošného profilu, pri ktorom sa využijú skutočné osobné údaje, informácie a fotografie zverejnené na profile skutočného užívateľa.

KOGNITÍVNE HACKOVANIE /

anglický ekvivalent:

cognitive hacking

Aktivity, ktoré zneužívajú myšlienkové procesy. Napríklad je zložité premýšľať racionálne, keď sme vystavení množstvu emócií.

KOTVENIE /

anglický ekvivalent:

anchoring

Rozhodovanie sa jednotlivca na základe prvotne získanej informácie (považovanej za „kotvu“). Informácie, ktoré majú ku „kotve“ bližšie, sa jej prispôsobujú a ďalej pôvodnú informáciu posilňujú. Naopak, tie vzdialenejšie, majú tendenciu smerovať do úzadia, až sa postupne z procesu rozhodovania vytratia. Po prvotnom nastavení „kotvy“ sa všetky budúce argumenty, odhady alebo debaty budú odvíjať práve od nej a vonkajšie podnety či poznatky sú do značnej miery ignorované.

KRITICKÁ INFRAŠTRUKTÚRA /

anglický ekvivalent:

critical infrastructure

Zariadenia, služby a informačné systémy životne dôležité pre obyvateľov a riadenie štátu, ktorých nefunkčnosť alebo zničenie môže ohroziť bezpečnostné záujmy štátu. Do kritickej infraštruktúry patria najmä objekty osobitnej dôležitosti, ďalšie dôležité objekty, vybrané informačné a komunikačné prostriedky, zariadenia na výrobu a zásobovanie vodou, elektrickou energiou, ropou a zemným plynom a ďalšie časti majetku štátu a podnikateľských právnických a fyzických osôb určené vládou Slovenskej republiky alebo iným kompetentným orgánom štátnej správy, ktoré sú nevyhnutné na zvládnutie krízových situácií, ochranu obyvateľstva a majetku, na zaistenie minimálneho chodu ekonomiky a správy štátu, ako aj jeho vonkajšej a vnútornej bezpečnosti a ktoré treba špeciálne ochraňovať.

KRITICKÁ ZAHRANIČNÁ INVESTÍCIA /

anglický ekvivalent:

critical foreign investment

Zahraničná investícia, v súvislosti s ktorou vzhľadom na význam cieľovej osoby alebo jej činnosti z pohľadu udržania základných funkcií štátu existuje zvýšené riziko negatívneho vplyvu na bezpečnosť alebo verejný poriadok Slovenskej republiky.

KRÍZOVÁ SITUÁCIA /

anglický ekvivalent:

crisis situation

Časovo a priestorovo vymedzený alebo ohraničený priebeh javov a procesov po narušení rovnovážneho stavu spoločenských, prírodných a technologických systémov a procesov, ktoré ohrozujú životy ľudí, životné prostredie, ekonomiku, duchovné a hmotné hodnoty štátu alebo regiónu a jeho obyvateľov a môže sa narušiť fungovanie inštitúcií verejnej moci.

KRÍZOVÁ SITUÁCIA NEVOJENSKÉHO CHARAKTERU /

*anglický ekvivalent:
non-military crisis situation*

Všetky typy krízových situácií, ktoré sú spôsobené vplyvom prírodných katastrof, technických a technologických havárií, ako aj pôsobením sociálnych síl bez použitia vojenskej sily.

KRÍZOVÁ SITUÁCIA VOJENSKÉHO CHARAKTERU /

*anglický ekvivalent:
military crisis situation*

Špecifická krízová situácia, ktorá vzniká v dôsledku hrozby použitia alebo použitím vojenskej sily.

KYBERGROOMER /

Útočník zneužívajúci internet na vytvorenie vzťahu so svojou obeťou a získanie jej dôvery s cieľom jej manipulácie, sexuálneho zneužívania, vydierania a pod.

KYBERNETICKÁ BEZPEČNOSŤ /

*anglický ekvivalent:
cyber security*

Bezpečnosť kybernetického priestoru.

KYBERNETICKÁ OBRANA /

anglický ekvivalent:

cyber defence

Prostriedky na dosiahnutie a vykonávanie obranných opatrení na odvrátenie kybernetických hrozieb a zmiernenie ich účinkov s cieľom zachovať a obnoviť bezpečnosť komunikačných, informačných alebo iných elektronických systémov alebo informácií, ktoré sú uložené, spracovávané alebo prenášané v týchto systémoch.

KYBERNETICKÝ PRIESTOR /

anglický ekvivalent:

cyberspace

Globálna doména pozostávajúca zo všetkých vzájomne prepojených komunikačných, informačných technológií a iných elektronických systémov, sietí a ich dát vrátane oddelených alebo nezávislých, ktoré spracúvajú, ukladajú alebo prenášajú dáta.

KYBERNETICKÝ ÚTOK /

anglický ekvivalent:

cyber attack

Konanie, ktoré ohrozuje dostupnosť, pravosť, integritu alebo dôvernosť uchovávaných, prenášaných alebo spracúvaných údajov alebo súvisiacich služieb poskytovaných alebo prístupných prostredníctvom sietí a informačných systémov.

ĽAVICOVÝ EXTRÉMIZMUS /

anglický ekvivalent:

left-wing extremism, LEX

Extrémizmus majúci za cieľ s použitím násilia nahradiť demokratický právny štát za politický systém založený na ideológii komunizmu alebo anarchizmu. Ľavicový extrémizmus má v úmysle odstrániť akúkoľvek formu nerovnosti vo všetkých oblastiach spoločenského života, čo však nakoniec vedie k zániku individuálnej ľudskej slobody a voľby.

M

MALINFORMÁCIA /

slovenský ekvivalent:

škodlivá informácia

anglický ekvivalent:

malinformation

Informácia, ktorá je založená na realite, šírená úmyselne s cieľom spôsobiť ujmu, napríklad poškodiť povesť inej osoby, vyvolať nenávisťné prejavy.

MALVÉR /

anglický ekvivalent:

malware, malicious software

Škodlivý softvér, ktorý je špeciálne navrhnutý tak, aby poškodil počítač alebo akýkoľvek softvér, ktorý je v ňom nainštalovaný. Softvér alebo firmvér určený na vykonávanie neautorizovaných procesov, ktoré majú nepriaznivý dopad na dôvernosť, integritu alebo dostupnosť informačného systému.

MÉM /

slovenský ekvivalent:

meme

anglický ekvivalent:

meme

Vtip vo forme obrázka, krátkeho textu alebo videa, často doplnený a modifikovaný, ktorý sa virálne šíri na sociálnych sieťach. Zvyčajne máva kritický politický alebo spoločenský podtext.

MICROTARGETING /

Technika, pri ktorej sociálne médiá dokážu svojim klientom (zadávateľom reklamy alebo iným aktérom) sprostredkovať možnosť zacieliť svoju informačnú kampaň na skupiny používateľov, ktorí budú náchylnejší sa s posolstvami kampane stotožniť. Táto technika je založená na zbere a vyhodnotení údajov, ktoré o preferenciách jednotlivých užívateľov majú sociálne médiá.

MILITANTNÝ AKCELERACIONIZMUS /

anglický ekvivalent:

militant accelerationism

Krajne pravicové hnutie, ktoré si kladie za cieľ zvyšovať interný tlak v spoločnosti a posilňovať jej deliace línie, a tým aj pomocou násillia urýchliť rozvrat demokratického systému alebo spoločenský kolaps.

MISINFORMÁCIA /

slovenský ekvivalent:

***neúmyselne nepravdivá
informácia, nesprávna
informácia***

anglický ekvivalent:

misinformation

Informácia, ktorá je nesprávna, nepravdivá alebo zavádzajúca, avšak zámerom jej šírenia nie je úmyselne spôsobiť ujmu (na rozdiel od dezinformácie). Napríklad ide o prípady, kedy jednotlivci na sociálnych sieťach v dobrej viere šíria informácie bez toho, aby vedeli o tom, že sú nepravdivé.

MONETIZÁCIA /

anglický ekvivalent:

monetization

Zarábanie prostredníctvom web stránky, e-shopu.

N

NARATÍV /

anglický ekvivalent:

narrative

Príbeh, ktorý definuje kľúčové hodnoty a posolstvá, za ktorými daná inštitúcia alebo aktér stojí, resp. ktoré presadzuje.

NÁBOŽENSKÝ EXTRÉMIZMUS /

anglický ekvivalent:

religious extremism

Nábožensky motivované postoje a činnosti porušujúce princípy demokratického právneho štátu a základných ľudských práv, orientované na ustanovenie alebo udržanie teokratického systému alebo režimu, kde náboženská hierarchia je najvyšším rozhodovacím a výkonným orgánom, nadradená orgánom zastupiteľskej demokracie. Náboženský extrémizmus využíva náboženstvo k presadzovaniu takých záujmov a cieľov, ktoré vedú k zavedeniu teokratického systému alebo režimu, výraznej intolerancii a potlačovaniu ľudskej dôstojnosti a porušovaniu ľudských práv k osobám iného vierovyznania a potlačovaniu ľudskej dôstojnosti a porušovaniu ľudských práv príslušníkov vlastného náboženského smeru.

NEJEDNOZNAČNOSŤ /

anglický ekvivalent:

ambiguity

Využitie nejednoznačného či nepresného jazyka s cieľom doviest' adresáta informácie k zavádzajúcemu záveru.

NELICHOTIVÁ ASOCIÁCIA /

anglický ekvivalent:

guilt by association

Technika, ktorá obchádza faktickú argumentáciu, útočí na oponenta a snaží sa mu prisúdiť vlastnosť alebo konanie (vytvoriť asociáciu s niečím), ktoré nie sú pre oponenta lichotivé. Ide zväčša o diskreditáciu názorov oponenta na základe jeho príslušnosti k určitej skupine alebo organizácii (napr. predseda strany X je skorumpovaný, osoba A je členom strany X, a preto je tiež skorumpovaná). Tým nielenže manipuluje, ale snaží sa na základe tejto asociácie dokázať nepravdivosť oponentovho tvrdenia.

NEPRIATEĽSKÉ INFORMAČNÉ AKTIVITY /

anglický ekvivalent:
**hostile information
activities**

Aktivity, ktorých cieľom je ovplyvniť verejnosť pomocou propagandy, dezinformácií alebo kombináciou týchto aktivít. Za uvedenými aktivitami sa skrýva manipulatívne správanie.

NEPRIATEĽSKÝ NARATÍV /

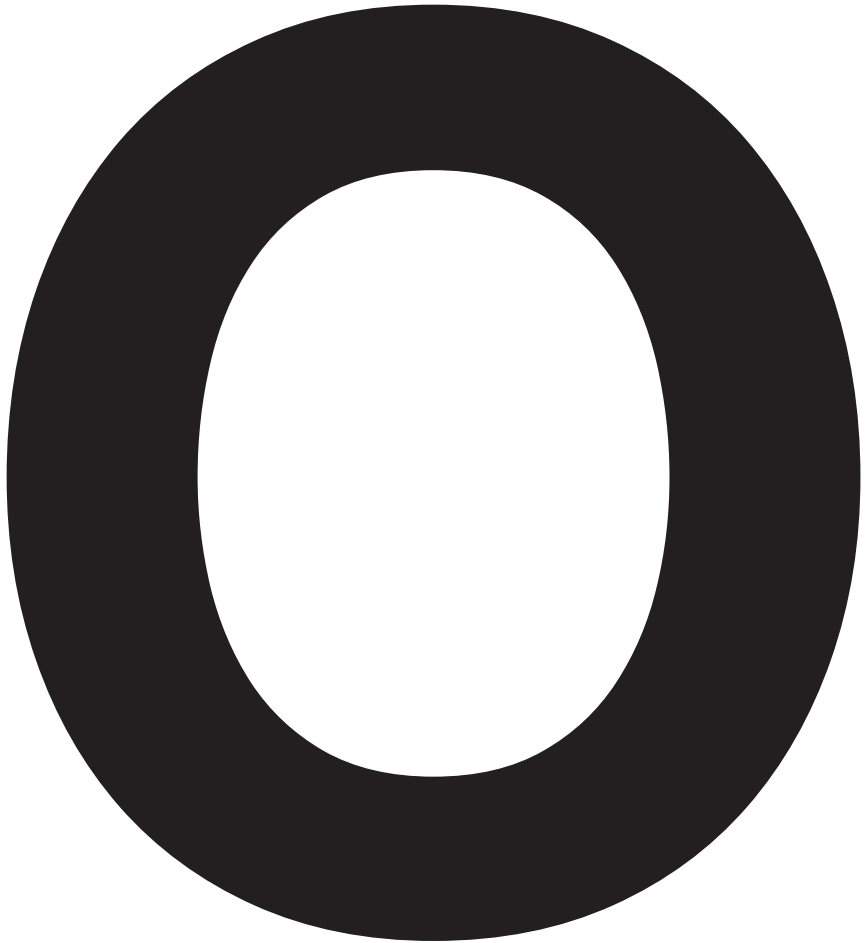
anglický ekvivalent:
hostile narrative

Zastrašujúci príbeh navrhnutý tak, aby ovplyvnil jednu alebo viaceré skupiny spôsobom, ktorý má negatívny dopad na národnú alebo organizačnú súdržnosť, podkopáva politické alebo bezpečnostné záujmy.

NEVYVRÁTITEĽNOSŤ /

anglický ekvivalent:
unfalsifiability

Snaha o dokázanie pravdivosti (alebo nepravdivosti) určitého argumentu dôkazom, ktorý nie je možné kategorizovať ako pravdivý alebo nepravdivý, nie je ho možné overiť. Najčastejšie ide o motivácie, myšlienky alebo pocity iných ľudí.

OBRANA /

anglický ekvivalent:

defence

Súbor činností, opatrení a mechanizmov, síl a prostriedkov na odvrátenie útoku na systém, zabránenie negatívnym vonkajším alebo vnútorným vplyvom ohrozujúcim jeho existenciu, stabilitu a fungovanie.

OBRANA ŠTÁTU /

anglický ekvivalent:

national defence

Súbor činností, opatrení a mechanizmov, prostredníctvom ktorých štát vytvára predpoklady na zachovanie mieru a bezpečnosti, zvrchovanosti a územnej celistvosti, zabezpečuje nedotknuteľnosť hraníc a splnenie záväzkov vyplývajúcich z medzinárodných zmlúv o spoločnej obrane proti napadnutiu a ďalších medzinárodných zmlúv.

OBJEKTIVITA /

slovenský ekvivalent:

objektívnosť

anglický ekvivalent:

objectivity

Nestrannosť a neutralita hodnotenia, založená na faktoch, s absenciou zaujatosti/predsudkov. Vnímanie reality, ktoré nie je ovplyvnené osobnými preferenciami, pocitmi, názormi či interpretáciami.

OFENZÍVNY /

slovenský ekvivalent:

útočný

anglický ekvivalent:

offensive

Určený na útok.

ODOLNOSŤ /

slovenský ekvivalent:

reziliencia

anglický ekvivalent:

resilience

Schopnosť odolávať pokusom o naplnenie hrozieb, minimalizovať dôsledky naplnených hrozieb a obnoviť funkčnosť.

ODOLNOSŤ KYBERNETICKÉHO PRIESTORU /

slovenský ekvivalent:

reziliencia

kybernetického priestoru

anglický ekvivalent:

cyberspace resilience

Celková technická a procedurálna schopnosť systémov, organizácií a vojenských operácií odolať kybernetickým incidentom a v prípade vzniku ujmy zotaviť sa z nej bez následkov alebo len s akceptovateľnými následkami pre bezpečnosť alebo pokračovanie v plnení úloh.

ODSTRAŠENIE /

slovenský ekvivalent:

zastrašovanie

anglický ekvivalent:

deterrence

Presvedčenie potenciálneho agresora, že dôsledky nátlaku alebo ozbrojeného konfliktu prevážia prípadné víťazstvo; vyžaduje to udržiavanie hodnovernej vojenskej sily a stratégie s jasne vyjadrenou politickou vôľou konať. Ide o proces odrádzajúci od činov alebo predchádzania udalostí vyvolaním strachu, pochybnosti alebo úzkosti, opatrenia prijaté štátom alebo alianciou štátov s cieľom zabrániť nepriateľskému konaniu iného štátu.

OPERÁCIA POD FALOŠNOU VLAJKOU /

anglický ekvivalent:

false flag operation

Je tajná politická alebo vojenská operácia, ktorá vyzerá, že bola vykonaná skupinou, ktorá za ňu nie je zodpovedná.

OSOBNÝ ÚTOK /

anglický ekvivalent:

ad hominem

Napadnutie, diskreditácia alebo zosmiešnenie argumentujúcej osoby namiesto použitia samotného argumentu. Účelom je umlčanie, odstrašenie alebo odradenie súpera útokom nie na argumenty, ale na jeho/jej osobu.

P

PANSLAVIZMUS /

anglický ekvivalent:

panslavism

Politicko-ideologický smer, ktorého hlavným obsahom je úsilie o zjednotenie slovanských národov pod vládou ruského cárizmu „tak ako všetky slovanské rieky tečú do ruského mora“.

PHISHING /

Metóda, ktorej cieľom je vylákať od iných užívateľov počítačovej siete heslá alebo iné citlivé informácie.

PASPORTIZÁCIA /

anglický ekvivalent:

passportisation

Hromadné cezhraničné udelenie občianstva obyvateľstvu iného štátu distribúciou pasov, spravidla v relatívne krátkom čase.

PIATA KOLÓNA /

anglický ekvivalent:

fifth column

Skupina ľudí (s politickým, ekonomickým, náboženským charakterom) navonok vystupujúcich ako súčasť zriadenia alebo štátu, ale v skutočnosti jej aktivity zvyčajne smerujú k jeho oslabeniu či dokonca k deštrukcii samotného štátu.

POLARIZÁCIA /

anglický ekvivalent:

polarization

Cielené prehlbovanie protichodných názorov spoločnosti na určitý problém.

POLITICKÝ EXTRÉMIZMUS /

anglický ekvivalent:

political extremism

Politická ideológia, ktorá spochybňuje a odmieta niektorý zo základných princípov demokratického právneho štátu, trojdielnej štátnej moci či všeobecného volebného práva. Politický extrémizmus namiesto rovnakých práv pre všetkých presadzuje politický a hodnotový systém, v ktorom hodnotu človeka a jeho práva určuje jeho „pôvod“ (rasový, etnický či triedny) alebo sa snaží o obmedzenie výkonu základných ľudských práv. Využíva pritom nástroje demokracie, ako napríklad právo na zhromažďovanie, právo na združovanie, slobodu slova (čím ďalej tým častejšie v online priestore) s cieľom ich zneužitia na odstránenie demokratických princípov zo spoločnosti alebo na útoky a zastrašovanie svojich oponentov.

POLOVOJENSKÁ SKUPINA /

anglický ekvivalent:
paramilitary group

Ozbrojené sily alebo skupiny odlišné od konvenčných ozbrojených síl, ktoré ich však pripomínajú spôsobom organizácie, výbavou, tréningom, pôsobnosťou a úlohami. Patria medzi ne najmä nepravidelné ozbrojené zoskupenia vystupujúce proti štátnej moci (ozbrojené hnutia odporu, povstalci, vzbúrenci, teroristi), milície a samozvaní ozbrojení strážcovia poriadku (vigilantské skupiny), pridružené sily konvenčných ozbrojených síl (nazývané napr. národná garda, prezidentská garda, republikánska garda), vojenská polícia s právomocou aj v civilnej oblasti (žandári, gendarmerie), pohraničná stráž alebo dobrovoľnícke ozbrojené jednotky (domobrana, vojská teritoriálnej obrany).

POST /

slovenský ekvivalent:
príspevok
anglický ekvivalent:
post

Príspevok užívateľa zverejnený na sociálnej sieti.

POTEMKINOVA DEDINA /

anglický ekvivalent:
Potemkin village

Zložitá sieť klamlivých štruktúr, ktoré môžu byť využité ako aparát produkujúci fakty pre špecifické naratívy. Online Potemkin village predstavuje sieť webových stránok, ktoré medzi sebou zdieľajú falošné správy a dezinformácie do bodu, kedy je nemožné zistiť pôvod a legitimitu informácie. Tým, že je informácia niekoľkonásobne citovaná, je ťažké ju jednoznačne odmietnuť, keďže je náročné dopátrať sa k prvotnému zdroju.

PRAVDA /

anglický ekvivalent:
truth

Skutočný alebo objektívne platný stav vecí, súlad tvrdenia s realitou. Overená, nespochybniteľná alebo zrejماً skutočnosť, zásada či tvrdenie.

PRAVICOVÝ EXTRÉMIZMUS /

anglický ekvivalent:
**right-wing extremism,
PEX**

Ideológia založená na týchto kľúčových zložkách: ultranacionalizmus, xenofóbia, rasizmus, antidemokratické, tzv. antisystémové postoje spojené s volaním po tzv. „silnom štáte“, ktorý musí nahradiť právny štát. Tieto zložky nemusia byť vždy zastúpené spoločne. Základom pravicového extrémizmu je však zásadná myšlienka nerovnosti medzi „nimi“ (najčastejšie: imigranti, etnické a náboženské menšiny) a „nami“, čiže ľuďmi, ktorých definujú cez ich vlastné subjektívne a vykonštruované etnické, rasové, národné, kultúrne alebo náboženské kritériá, čím odmietajú princípy rovnosti vychádzajúce zo základov demokratického právneho štátu. Pravicový extrémizmus sa prezentuje snahou o budovanie kultúrnej jednoty národa a odmietaním politickej plurality, ktorú sa jej prívrženci môžu snažiť dosiahnuť aj prostredníctvom odopierania univerzálnych práv a slobôd ostatným obyvateľom, ich diskriminovaním či degradovaním, a to aj pomocou verbálneho alebo fyzického násillia.

PREBUNKING /

slovenský ekvivalent:

***preventívne vyvrátenie
nepravdivosti tvrdenia***

Preventívne zverejnenie informácie, ktorú môže protivník zneužiť alebo ktorá vopred odhalí jeho zámer.

V online prostredí, preventívny debunking dezinformácií ich zverejnením spolu s popretím týchto dezinformácií predtým, ako bude samotná dezinformácia skutočne šírená jej pôvodcom.

PREDSUDOK /

slovenský ekvivalent:

zaujatosť

anglický ekvivalent:

bias

Konkrétna tendencia, sklon, pocit alebo názor, ktorý je predpojatý (urobený vopred) alebo neodôvodnený. Neprimerané uprednostňovanie určitej myšlienky alebo javov, a to spôsobom, ktorý je zvyčajne zaujatý, neférový a poškodzujúci. Môže ísť aj o neprimerane nepriateľské pocity alebo názory voči určitej sociálnej skupine.

PRIAMA ZAHRANIČNÁ INVESTÍCIA /

anglický ekvivalent:

foreign direct investment

Akákoľvek investícia zo strany zahraničného investora, ktorá vedie k vytvoreniu alebo udržaniu trvácnych a priamych väzieb medzi zahraničným investorom a podnikateľom či podnikom, pre ktorého je kapitál určený, s cieľom vykonávať hospodársku činnosť v členskom štáte, vrátane investícií, ktoré umožňujú účinnú účasť na riadení alebo kontrole spoločnosti, ktorá vykonáva hospodársku činnosť.

PRIMING /

slovenský ekvivalent:

príprava

Najmenej intenzívna fáza hybridného pôsobenia. Základným cieľom protivníka je pripraviť podmienky na neskoršie naplnenie svojich strategických cieľov. V tejto fáze sa využíva podvedomé ovplyvňovanie rozhodnutí na základe predchádzajúcich informácií. Dochádza k príprave vedomia príjemcov akceptovať dezinformácie ako autoritatívne a pravdivé, ktorá sa realizuje pravidelným zahlcovaním pozornosti cieľovej skupiny osôb veľkým množstvom dezinformácií šírených rôznymi spôsobmi, napríklad dlhodobým kultivovaním dezinformačných webov, ktoré majú šíriť naratívy protivníka, ktoré sú v rozpore so zahraničnopolitickým smerovaním cieľa.

PROAKTÍVNY /

anglický ekvivalent:

proactive

Konajúci z vlastnej iniciatívy, bez predchádzajúceho podnetu. Opak reaktívneho.

PROAKTÍVNA KOMUNIKÁCIA /

anglický ekvivalent:

proactive communication

Spôsob komunikácie, ktorý vytvára a nastoľuje vlastné témy.

PROPAGANDA /

anglický ekvivalent:

propaganda

Šírenie informácií, najmä skreslenej a zavádzajúcej povahy, so zámerom presadzovať politické ciele a názory. Informácie, najmä neobjektívne alebo zavádzajúce, ktoré sú používané na propagáciu politickej veci alebo názoru. Na rozdiel od reklamy či propagácie propaganda nemá komerčný rozmer.

PROXY
AKTÉR/KONFLIKT /
slovenský ekvivalent:
zástupný aktér/konflikt
anglický ekvivalent:
proxy actor/conflict

Využitie iného aktéra alebo konfliktu na presadenie vlastných bezpečnostných, ekonomických či zahranično-politických záujmov bez priameho či otvoreného angažovania sa v konflikte.

PSYCHOLOGICKÁ
OPERÁCIA /
anglický ekvivalent:
psychological operation,
PSYOP

Plánované činnosti využívajúce metódy komunikácie a iné prostriedky zamerané na vopred určenú cieľovú skupinu, ktorých zámerom je vplývať na jej vnímanie, postoje a správanie, ovplyvňujúce dosiahnutie politických a vojenských cieľov. Účelom je vyvolať požadovanú psychologickú reakciu v cieľovej skupine ľudí a ovplyvniť ich emócie, motívy, myslenie a v konečnom dôsledku ich správanie.

R

RADIKALIZÁCIA /

anglický ekvivalent:

radicalisation

Je proces narastajúcej akceptácie ideológie, ktorá je v rozpore s demokratickým právnym štátom, jeho ústavnými a legislatívnymi normami, so systémom základných práv a slobôd, s deľbou štátnej moci, nezávislým súdnictvom, slobodou tlače, slobodnými voľbami, rovnosťou pred zákonom, pluralitou politických strán a slobodným a legálnym pôsobením opozície (ďalej len „právny štát“). Počas tohto procesu si jednotlivci alebo skupiny pod vplyvom nejakej formy politického alebo náboženského extrémizmu osvoja nový systém „hodnôt“, ktoré nie sú v súlade s demokratickým právnym štátom a ktoré, okrem iného, stanovujú rovnosť pred zákonom a dôstojnosť každého človeka. S osvojením si konkrétnej formy politického alebo náboženského extrémizmu dochádza k „odklonu“ jednotlivca alebo hnutia od demokratického právneho štátu, čím postupne zvyšuje úroveň stotožnenia sa s určitou formou extrémistickej ideológie a rastie jeho odhodlanie realizovať danú formu politického alebo náboženského extrémizmu v praxi aj použitím násilia, vo finálnej fáze radikalizácie aj použitím prostriedkov terorizmu.

RÁMCOVANIE /

anglický ekvivalent:

framing

Schéma interpretácie reality, zbierka stereotypov, na ktoré sa jednotlivci spoliehajú pri pochopení a reagovaní na javy - ovplyvňuje ich rozhodnutia. Rámčovanie je vytvárané pomocou komunikácie masmédií, politických alebo sociálnych hnutí, politických vodcov a pod. Môže byť pozitívne alebo negatívne, v závislosti od publika a od toho, aký druh informácií sa prezentuje. V zmysle politických účelov sa rámčovanie často používa pre prezentáciu problémov tak, aby sa ako najvhodnejšie riešenie pre danú situáciu javilo práve to, ktoré uprednostňuje vlastné politické záujmy komunikátora.

RANSOMVÉR /

anglický ekvivalent:

ransomware

Druh malvéru, ktorý uzamkne zariadenie, prípadne zašifruje obsah, ktorý je na ňom uložený.

REAKTÍVNY /

anglický ekvivalent:

reactive)

Reagujúci na udalosť, ktorá sa už stala.

REAKTÍVNA KOMUNIKÁCIA /

anglický ekvivalent:

reactive communication

Spôsob komunikácie, ktorý reaguje na tému alebo udalosť, ktorá sa už stala.

REVIZIONIZMUS /

anglický ekvivalent:

revisionism

V medzinárodných vzťahoch znamená snahu o zvrátenie výsledkov vojen (najmä 1. a 2. svetovej vojny), mierových zmlúv a povojnového usporiadania na nich založeného.

RIZIKO /

anglický ekvivalent:

risk

Miera ohrozenia vyjadrená pravdepodobnosťou vzniku nežiaduceho javu a jeho dôsledkami.

S

SABOTÁŽ /

slovenský ekvivalent:

záškodníctvo, diverzia

anglický ekvivalent:

sabotage

Záškodnícka, podvrtná činnosť, úmyselné a plánované narušenie funkčnosti či výkonnosti civilného alebo vojenského zariadenia alebo výstroje prostredníctvom jeho poškozovania alebo zničenia.

SIEGE KULTÚRA /

anglický ekvivalent:

siegism, siege culture

nemecký ekvivalent:

siegekultur

Odnož krajne pravicového militantného akcelerationizmu, ktorá sa odvoláva na dielo Siege od Jamesa Masona. Zdôrazňuje nutnosť používať násilie, ktoré má mať ničivý vplyv na denný chod spoločnosti a prispieť k jej kolapsu. Ideologicky je Siege kultúra založená na neofašizme, rasizme a antisemitizme.

SLAMENÝ PANÁK /

slovenský argument:

podsunutý argument

anglický ekvivalent:

straw man

Jedna z najrozšírenejších manipulačných techník. Spolieha sa na vytvorenie skreslenej, prehnanej či nesprávne podanej verzie oponentovho argumentu či postoja, voči ktorej následne argumentuje. Ide o metaforu pre vytvorenie vlastného obrazu „nepriateľa“ v podobe zraniteľného slameného panáka. Cieľom tejto techniky je umelo dostať názorového oponenta do pozície, ktorú nemusí vôbec zastávať a proti ktorej je ľahko argumentovať, resp. prisúdiť mu tvrdenia alebo argumenty, ktoré nie sú jeho a následne na tieto útočiť. Častokrát sa objavuje vo forme „takže vy vlastne tvrdíte, že...“.

SMISHING /

anglický ekvivalent:

smishing

Metóda, ktorej cieľom je vylákať pomocou SMS správy heslá alebo iné citlivé informácie.

SOCIÁLNA SIEŤ /

anglický ekvivalent:

social network

Online služba určená na nadväzovanie a udržiavanie kontaktov medzi ľuďmi fungujúca predovšetkým pomocou webovej stránky.

SOFT POWER

NÁSTROJ /

slovenský ekvivalent:

mäkká sila

Použitie nevojenských prostriedkov na ovplyvnenie správania alebo záujmov iných politických orgánov. Nástroje „mäkkej sily“ umožňujú formovať preferencie iných osôb, pričom na rozdiel od hard power nástrojov (tvrdej sily) nepoužíva na dosiahnutie cieľov mocenské donútenie, ale príťažlivosť hodnôt u cieľovej skupiny.

SOCIÁLNE HACKOVANIE /

anglický ekvivalent:

social hacking

Aktivity vyžívajúce sociálne vzťahy a väzby na ovplyvňovanie osoby.

SPAM /

Nevyžiadaná mailová správa, ktorá pred niečím varuje, žiada o pomoc alebo sa snaží pobaviť. Často vyžaduje ďalšie preposlanie a vyzerá pomerne dôveryhodne.

SPAMOVANIE /

anglický ekvivalent:
spamming

Masívne rozosielanie spamov s určitým cieľom, napr. reklamným.

SPEARPHISHING /

Podvodná praktika odosielania e-mailov zdanlivo od známeho alebo dôveryhodného odosielateľa s cieľom prinútiť cieľové osoby k odhaleniu dôverných informácií.

SPOLOČENSKÁ ODOLNOSŤ /

anglický ekvivalent:
societal resilience

Schopnosť spoločnosti odolávať pokusom protivníka umelo vytvárať nové vnútrospoločenské napätie, prípadne eskalovať už existujúce napätie alebo problémy. Ďalším cieľom protivníka je vytváranie atmosféry strachu a ohrozenia a zároveň vytvorenie nedôvery voči schopnosti orgánom štátnej moci prípadné problémy riešiť. Posilňovanie spoločenskej odolnosti je kľúčovou zložkou prístupu v boji proti hybridným hrozbám. Príkladom zvyšovania spoločenskej odolnosti je zvyšovanie schopnosti populácie kriticky myslieť alebo osveta v oblasti šírenia informácií, čo oslabuje vplyv dezinformačných kampaní.

STÁDOVÝ EFEKT /

anglický ekvivalent:
**bandwagoning,
bandwagon effect**

Tendencia prijímať myšlienky a názory, ktoré zastávajú aj ostatní, resp. väčšina.

STALKER /

Osoba, ktorá obťažuje svojím nevhodným správaním sa, vyhľadáva nežiadúce kontakty, narušuje súkromie, ktoré môže viesť k pocitom ohrozenia. Aktér, ktorý fanaticky obdivuje známe osobnosti alebo obťažuje expartnera/ expartnerku písaním nežiaducich správ, telefonovaním alebo prostredníctvom sociálnych sietí.

STEREOTYPIZÁCIA /

anglický ekvivalent:
stereotyping

Pevná predstava či predpoklad, že jednotlivci alebo celé skupiny majú bezpodmienečne určité vlastnosti. Vytváranie vopred prijatých očakávaní o "typickom" správaní jednotlivca alebo skupiny.

STRATEGICKÁ KOMUNIKÁCIA /

anglický ekvivalent:
strategic communication,
STRATCOM

Systematické a koordinované používanie objektívnych informácií verbálnymi a neverbálnymi spôsobmi komunikácie s cieľom naplňať strategické záujmy štátu.

STREAMOVANIE /

anglický ekvivalent:
streaming

Metóda prenosu obrazu a zvuku zo zdroja ku koncovému používateľovi v reálnom čase. Dáta sú prenášané alebo vysielané prostredníctvom elektronickej siete.

STRED POZORNOSTI /

anglický ekvivalent:
spotlight fallacy

Vytvorenie záveru o niekom či niečom len na základe vlastností, ktoré sú výrazné alebo v strede pozornosti. V mnohých prípadoch je táto technika odvodená od spôsobu, akým médiá spracovávajú informácie. Častokrát podávajú správu len o zaujímavých či dôležitých aspektoch javov, čím prispievajú k vytváraniu skresleného obrazu o realite.

STROJOVÉ UČENIE /

anglický ekvivalent:
machine learning

Podoblasť umelej inteligencie zaoberajúca sa metódami a algoritmami, ktoré umožňujú programu učiť sa a následne adekvátne reagovať na rôzne vstupné hodnoty bez toho, aby bol na ne explicitne naprogramovaný, iba na základe informácií, ktoré sa sám naučil.

SUGESTÍVNA OTÁZKA /

slovenský ekvivalent:
úskočná otázka
anglický ekvivalent:
loaded question

Otázka, ktorá už obsahuje určitý predpoklad či premisu, napríklad vinu. Ide o manipulatívnu vsuvku, ktorá sa za otázku len skrýva a jej účelom je podsunutie určitého naratívu oponentovi alebo publiku. Oponent s ním nemusí súhlasiť, avšak otázka ho zaženie do bezvýchodiskovej situácie.

SÚKROMNÁ VOJENSKÁ SPOLOČNOSŤ/

anglický ekvivalent:
**private military company,
PMC**

Súkromný obchodný subjekt poskytujúci špecializované služby súvisiace s vojnami a konfliktmi vrátane bojových operácií, strategického plánovania, zhromažďovania spravodajských informácií, operačnej a logistickej podpory, poradenstva a výcviku.

SWEEPING /

slovenský ekvivalent:
koordinovaná kontrola

Koordinovaný skríning webových stránok vykonávaný štátnymi orgánmi s cieľom zvýšenia miery dodržovania právnych predpisov a ich následná revízia v prípade nedodržovania právnych predpisov.

V
S

ŠEDÁ ZÓNA /

anglický ekvivalent:

grey zone

Priestor či miesto, v ktorom sa vedie politická a informačná vojna, pričom sa využívajú medzery vnútroštátneho a medzinárodného práva. Činnosti štátu, ktoré negatívne pôsobia na iný štát, pričom nejde o vojnové činy (činy pod hranicou ozbrojeného konfliktu).

ŠPIONÁŽ /

anglický ekvivalent:

espionage

Činnosť zameraná na získanie informácií prostredníctvom utajovaných prostriedkov, ktorú zakazujú zákony krajiny, proti ktorej sa činnosť vykonáva.

TAGNUTIE /
slovenský ekvivalent:
priradenie menovky
alebo označenia

Označenie iných účtov alebo blogov na sociálnych sieťach v príspevku symbolom „@“. Ide o spôsob triedenia údajov, ktorý uľahčuje vyhľadávanie.

TERORIZMUS /
anglický ekvivalent:
terrorism

Úmyselné a systematické využívanie násilných činov, ktoré môžu vzhľadom na svoju povahu alebo kontext vážne poškodiť krajinu alebo medzinárodnú organizáciu, ak boli spáchané s cieľom závažne zastrašiť obyvateľstvo; alebo neprimerane nútiť vládu alebo medzinárodnú organizáciu, aby vykonalí alebo sa zdržali výkonu akéhokoľvek činu; alebo vážne destabilizovali alebo zničili základné politické, ústavné, hospodárske a sociálne štruktúry krajiny alebo medzinárodnej organizácie. Terorizmus môže byť činom jednotlivca, skupiny jednotlivcov alebo organizovanej skupiny, ktorí konajú buď samostatne, alebo s podporou štátu. Môže však ísť aj o čin štátu voči svojmu obyvateľstvu (porušovanie ľudských práv, genocída) alebo mať súvislosť s medzinárodným ozbrojeným konfliktom proti civilnému obyvateľstvu nepriateľského štátu (napríklad ničenie infraštruktúry, používanie výbušnín alebo CBRN látok).

TROL /

anglický ekvivalent:

troll

Užívateľ internetu, ktorý svojimi komentármi a správami na internete zámerne provokuje ostatných alebo odvádza diskusiu od pôvodnej témy. Opak elfa.

TROLOVANIE /

anglický ekvivalent:

trolling

Akt zámerného urážlivého alebo provokatívneho správania sa v online priestore s cieľom vyprovokovať čitateľov, narušiť priebeh diskusie alebo odpútať pozornosť a záujem smerom k iným, menej podstatným alebo ku kontroverzným témam.

TU NIEČO NESEDÍ /

anglický ekvivalent:

something must be wrong

Cielené hľadanie skrytého problému aj tam, kde žiadny nie je. Živenie predpokladu alebo viery, že oficiálne informácie sú len klamstvom aj napriek tomu, že tento predpoklad už nie je argumentačne udržateľný.

U

UMELÁ INTELIGENCIA /

anglický ekvivalent:

artificial intelligence, AI

Schopnosť zariadenia prejavíť schopnosti podobné človeku, ako sú uvažovanie, určenie, plánovanie a tvorivosť.

UMELO VYTVORENÝ OBSAH /

slovenský ekvivalent:

vyfabrikovaný obsah

anglický ekvivalent:

fabricated content

Klamlivý obsah na internete, ktorý je úplne vymyslený s cieľom oklamať a poškodiť.

UNÁHLENÝ ZÁVER /

anglický ekvivalent:

***jumping to conclusions,
inference-observation
confusion***

Vytváranie záveru bez dostatočného zváženia všetkých podstatných a ľahko dostupných dôkazov a okolností. Výsledkom môže byť zdanlivé vyriešenie problému, ktoré je týmto nedostatočným záverom neprávom ospravedlnené.

ÚNOS ŠTÁTU /

anglický ekvivalent:

state capture

Forma systémovej politickej korupcie, v ktorej súkromné záujmy určitých organizovaných skupín zásadne ovplyvňujú rozhodovacie procesy v štáte v ich vlastný prospech a verejná moc tak de facto nie je vykonávaná volenými zástupcami, ale skupinami v pozadí.

VEKTOR HYBRIDNEJ HROZBY /

anglický ekvivalent:

hybrid threat vector

Metóda alebo nástroj používaný aktérom hybridnej hrozby na dosiahnutie svojich cieľov.

VLOGGER /

Blogger, ktorý svoje príspevky publikuje v podobe videozáznamu.

VISHING /

anglický ekvivalent:

vishing

Podvodná praktika s využitím telefonického rozhovoru zdanlivo od známeho alebo dôveryhodného odosielateľa s cieľom prinútiť cieľové osoby k odhaleniu dôverných informácií.

VPLYVOVÁ OPERÁCIA /

anglický ekvivalent:

influence operation

Koordinovaná, integrovaná a synchronizovaná činnosť s cieľom ovplyvniť postoje, správanie alebo rozhodnutia cieľovej skupiny ľudí tak, aby boli v súlade so záujmami a cieľmi aktéra.

VYNÚTENÝ KOMPROMIS /

slovenský ekvivalent:

***falošný kompromis, klam
strednej cesty***

anglický ekvivalent:

***false compromise, middle
ground fallacy***

Technika na dosiahnutie vlastných záujmov, ktorá využíva tvrdenie, že konečná odpoveď musí byť nájdená v kompromise medzi dvoma stanoviskami. V debata môže byť využitá tak, že niekto úmyselne zastáva radikálnejší postoj, aby si vynútil kompromis a aspoň naoko sa tak čiastočne vzdal svojej pozície.

VYPOVEDANIE VOJNY /

anglický ekvivalent:

***declare war,
declaring of war***

Akt medzinárodného práva, ktorým sa protivníkovi oficiálne oznámi začatie vojenských operácií voči nemu. Odo dňa vypovedania vojny nastáva medzi bojujúcimi stranami vojnový stav, v ktorom sa uplatňujú pravidlá a normy vojnového práva a ktorý má za následok podstatné zmeny v právnej úprave medzinárodných vzťahov medzi bojujúcimi stranami. Začatie vojny bez jej predchádzajúceho vypovedania je vážnym porušením medzinárodného vojnového práva. Vypovedanie vojny je legálne vtedy, keď je vojna uplatnením práva na individuálnu alebo kolektívnu sebaobranu v ozbrojenom konflikte a v prípade donucovacej akcie nariadenej Radou bezpečnosti OSN.

VYTRHÁVANIE Z KONTEXTU /

slovenský ekvivalent:

výrok bez kontextu

anglický ekvivalent:

quote mining

Vytrhávanie slov a výrokov z relevantných súvislostí alebo kontextu za účelom „dokázať“ pravdivosť svojho stanoviska alebo skresliť názory oponenta v diskusii.

W

WHATABOUTISM /

slovenský ekvivalent:

ačohentizmus

Odvrátenie kritiky vytvorením falošnej paralely s podobným, ale nesúvisiacim javom. Ide o snahu zdiskreditovať pozíciu oponenta tým, že je obvinený z pokrytectva bez toho, aby bol priamo vyvrátený jeho argument. Využíva sa argument typu „a čo tí druhí, tí robia to isté“. Technika odpovedá na obvinenie vytvorením protiobvinenia alebo poukázaním na iný problém.

WEAPONIZÁCIA /

anglický ekvivalent:

weaponization

Využitie nevojenských prostriedkov ako zbrane na dosiahnutie mocenských cieľov. Pri weaponizácii sociálnej siete alebo informačného priestoru dochádza k útočeniu nepriateľskými informáciami na cieľovú skupinu, mobilizácii členov cieľovej skupiny, ako aj k vedeniu informačných operácií s cieľom ovplyvňovania správania, postojov, nálad a názorov cieľovej skupiny.

WESTERNIZÁCIA /

anglický ekvivalent:

westernization

Proces, ktorý zahŕňa prenos hodnôt, spoločenských vzorov a skúseností zo Západnej Európy alebo Severnej Ameriky.

WHOLE OF GOVERNMENT APPROACH /

slovenský ekvivalent:

celovládny prístup

Činnosť vykonávaná koordinovane orgánmi štátnej moci s cieľom poskytnúť spoločné riešenie konkrétnych problémov.

WHOLE OF SOCIETY APPROACH /

slovenský ekvivalent:

celospoločenský prístup

Koordinovaná spolupráca medzi orgánmi štátnej moci, súkromným sektorom, akademickou obcou a občianskou spoločnosťou s cieľom poskytnúť komplexné riešenie konkrétnych problémov.

YOUTUBER /

Vloger, ktorý publikuje videá
na sociálnej sieti YouTube.

ZAHRANIČNÝ INVESTOR /

*anglický ekvivalent:
foreign investor*

Fyzická osoba z tretej krajiny alebo podnik z tretej krajiny, ktorí plánujú uskutočniť alebo uskutočnili priamu zahraničnú investíciu.

ZAHRANIČNÉ ZASAHOVANIE DO INFORMAČNÉHO PRIESTORU /

*anglický ekvivalent:
foreign manipulative
interference in the
information space*

Narušovanie slobodného formovania a vyjadrenia politickej vôle jednotlivcov zahraničným štátnym aktérom alebo jeho agentmi za použitia rôznych manipulatívnych techník a nástrojov, ktoré sa často vykonáva ako súčasť širšej hybridnej operácie.

ZAVÁDZAJÚCA DRAMATIZÁCIA /

*anglický ekvivalent:
misleading vividness*

Popisovanie ojedinelej udalosti spôsobom, ktorý vytvára dojem, že ide o obvyklý jav. Táto manipulatívna technika na popis udalosti používa dramatický jazyk, ktorý v príjemcovi vzbudzuje emócie. Publikum je ponechané v tom, že daná udalosť sa odohráva často, aj keď uvedený príklad môže byť jediným známym. Môžu proti nemu stáť štatistické dôkazy, ktoré argument vyvracajú, avšak dramatizácia apeluje na emočnú manipulovateľnosť publika, čím argumentu dodávajú vyššiu mieru dôveryhodnosti a akceptácie.

ZAVÁDZAJÚCE SPOJENIE /

slovenský ekvivalent:

zavádzajúce spájanie

anglický ekvivalent:

false connection

V kontexte zavádzajúceho online obsahu používanie nadpisov, vizuálov a titulkov, ktoré nepodporujú alebo neodrážajú obsah, ktorý sprevádzajú.

ZAVÁDZAJÚCI KONTEXT /

anglický ekvivalent:

false context

Online klamlivý materiál, v ktorom sú poskytnuté informácie pravdivé, ale v nepresnom alebo nepravdivom kontexte.

ZRANITEĽNOSŤ /

anglický ekvivalent:

vulnerability

Komplexná vlastnosť odrážajúca slabé miesta systému, jeho zníženú odolnosť proti možnému narušeniu jeho funkcie, poškodeniu alebo zničeniu. Vyjadruje mieru poškodenia systému v prípade vzniku nebezpečného javu.

Použité zdroje:

Ako sa brániť proti informačným operáciám? Príručka pre komunikátorov. GLOBSEC. Bratislava, 2020.

Giannopoulos, G., Smith, H., Theocharidou, M., The Landscape of Hybrid Threats: A conceptual model. EUR 30585 EN, Publications Office of the European Union, Luxembourg, 2021. ISBN 978-92-76-29819-9, doi: 10.2760/44985, JRC 123305.

Hybridné hrozby na Slovensku. Polovojenské a extrémistické skupiny. Analýza legislatívy, štruktúr a procesov. GLOBSEC. Bratislava, 2019.

Infoslovník. Digital Infospace Security Initiative. Dostupný na www.disi.stratpol.sk/infoslovník.

Koncepcia boja proti radikalizácii a extrémizmu do roku 2024. Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky. Bratislava, 2020.

Koncepcia pre boj Slovenskej republiky proti hybridným hrozbám. Úrad vlády Slovenskej republiky. Bratislava, 2018.

Koordinovaný mechanizmus odolnosti Slovenskej republiky voči informačným operáciám (návrh). Úrad vlády Slovenskej republiky. Bratislava, 2020.

KULIK, J. (Dez)informácie ako nástroj hybridnej hrozby optikou spravodajských služieb. In: LACA, N., RUBISOVÁ, I. Dezinformácie a právo (úlohy a postavenie bezpečnostných zložiek). Zborník príspevkov. Bratislava: Akadémia Policajného zboru v Bratislave, 2022. ISBN 978-80-8054-964-0.

Metodický pokyn na použitie odborných výrazov pre oblasť informačných systémov. Ministerstvo financií Slovenskej republiky.

Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a výboru regiónov – Akčný plán proti dezinformáciám, JOIN (2020) 36.

Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a výboru regiónov o akčnom pláne pre európsku demokraciu, COM (2020) 790.

Private Military Companies. DCAF Backgrounder no. 04/2006. Geneva Centre for the Democratic Control of Armed Forces, 2006.

Slovník cudzích slov.

Dostupný na www.slovník.aktuality.sk/slovník-cudzích-slov.

Slovník kybernetickej bezpečnosti.

Dostupný na www.cybersec.sk/slovník-kybernetickej-bezpečnosti.

Slovník pojmov spoločnosti ESET.

Dostupný na www.help.eset.com/glossary.

Slovník termínov a definícií NATO. Vydanie 13. SOŠ 3680 AAP-6. Úrad pre obrannú štandardizáciu, kodifikáciu a štátne overovanie kvality, 2021.

Synonymický slovník. Dostupný na www.slovník.aktuality.sk/synonyma.

Štúdia možností a potenciálu technológie „blockchain“ pri zlepšovaní eGovernment riešení. Dostupné na www.ey.com/sk.

Terminologický slovník krízového riadenia a zásady jeho používania. Bezpečnostná rada Slovenskej republiky. Bratislava, 2017.

www.csirt.sk

www.rand.org

www.dictionary.cambridge.org

www.un.org

www.hcss.nl

www.websupport.sk

Zákon č. 69/2018 Z. z. o kybernetickej bezpečnosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

Zákon č. 497/2022 Z. z. o preverovaní zahraničných investícií a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

MINISTERSTVO
ZAHRA NIČNÝCH VEĆÍ
A EURÓPSKÝCH ZÁLEŽITOSTÍ
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

ÚRAD VLÁDY
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

